

Ladonja

VJERSKI INFORMATIVNO-KULTURNI LIST | BR. 2/420 | GODINA XL | CIJENA 10 KN

VELJAČA 2021.

„...koji je za nas trnjem okrunjen bio.“

Poštovani čitatelji Ladonje,

prije nekoliko dana započeli smo sveto korizmeno vrijeme. I ovaj naš broj Ladonje nastoji dati svoj doprinos ovom svetom vremenu, koje nam Bog daruje kako bismo što bolje i dostojni dočekali naš najveći blagdan – blagdan Isusova uskrsnuća. Možda bismo mogli reći da je vrijeme korizme, vrijeme križa i odricanja za mnoge već počelo, i to onoga trenutka kada su se suočili s bolešću uzrokovanim koronavirusom ili kada su u svom životu osjetili svu težinu razorna potresa koji iza sebe i danas ostavlja razaranje, strah, nesigurnost i neizvjesnost. Pa ipak, mi, kršćani, ne bismo bili pravi kršćani kada ne bismo imali nade i kada ne bismo upravo u vjeri, u kojoj živimo, prepoznavali utjehu koju nam samo Bog doista može dati. Stoga posebno ove godine korizma

ne bi trebala biti vrijeme žalosti ni tuge, već vrijeme sabranosti i molitve, vrijeme u kome će na poseban način doći na vidjelo naša kršćanska ljubav i solidarnost, naša dobrota, razumijevanje i ljubav. Jer upravo znakovi dobrote i ljubavi uvijek rade radošću i nadom. Druga nedjelja korizme, koju slavimo ovih dana, u sebi nosi upravo tu nadu i ohrabrenje. Doživljavamo je kao osvježenje u korizmenom vremenu jer su riječi Svetoga pisma, koje čitamo, puni nade i istinske radosti. Vjerujem da mnogima, a posebno onima koji u ovo vrijeme žive u neizvjesnosti i strahu, ohrabruje zvuče riječi sv. Pavla: „Braćo, ako je Bog za nas, tko će protiv nas? Ta on ni svoga Sina nije poštedio, nego ga je za sve nas predao! Kako nam onda s njime neće sve darovati?“ A posebnu i važnu poruku daje nam i Evandelje koje te druge korizme nedjelje čitamo. Naime, i ove godine čitamo o trenutku Isusova preobraženja. Ove godine čitamo kako ga je zabilježio sv. Marko. Kaže Sveti pismo da se Isus preobrazio pred svojim učenicima Petrom, Jakovom i Ivanom, da su mu haljine postale sjajne... i da su se u tom trenutku ukazali Ilija i Mojsije i razgovarali s Isusom. Vjerujemo da je Isus doista želio ohrabriti svoje učenike, svega nekoliko dana prije svoje muke, kako bi bili svjesni da i Mojsije i Ilija, i zakoni, i proroci Staroga zavjeta stoje iza toga Isusa iz Nazareta. Taj je Isus svojim životom izvršio svoje poslanje, izvršio je volju Očeva, stoga se i pri kraju njegova ovozemnoga života, kao i na početku javnoga djelovanja na rijeci Jordan, čuje glas: „Ovo je Sin moj ljubljeni...“ Dakako, učenicima je to bilo lako vjerovati kada su se događala znamenja i čuda oko Isusa i kada mu se mnoštvo divilo, ali nije

to bilo lako vjerovati u trenutcima muke i poniženja na Kalvariji.

Poštovani čitatelji, gledajući Isusov primjer i nastojanje da ohrabi svoje učenike, neminovno se nama postavlja pitanje koga ćemo mi ohrabriti ovih korizmenih dana. Hoćemo li naći koju riječ zahvalnosti posebno za one s kojima živimo, koji nam svojom požrtvovnošću i dobrotom svakodnevno služe? Hoćemo li žrtvovati barem malo svoga „dragocjenog“ vremena za one koji su sada potrebni naše blizine i naše pažnje? Ako smo toga svjesni, onda će se „preobraženje“ dogoditi i tu, među nama, posebno u srcima onih koji su imali priliku doživjeti Božju ljubav i dobrotu po nama, svojim bližnjima.

Čitamo u Evandelju kako je Petar u tom lijepom ozračju predložio da ondje ostanu i dalje te da će napraviti tri sjenice kako bi mogao trajati taj lijepi osjećaj. Petar nije mogao u tom trenutku shvatiti da ih Isus nije tu doveo kako bi pobegli od pogibelji svijeta, već kako bi se novom snagom vratili u svijet gdje ih tek čeka Kalvarija i sablazan križa. Kliko smo puta i mi, poštovani čitatelji, poželjeli biti negdje drugdje, biti ondje gdje nas nitko ne opterećuje ni muči pa ipak znamo da nam je biti tu gdje nas je Bog poslao? Zadaća onih koji slijede Isusa nije u tome da bježe od svijeta, već da ga svojim nastojanjem i djelovanjem čine boljim i plemenitijim, pa i onda kada je to put križa i kalvarije, u nadi i vjeri da nakon ovoag ovozemnog životnog puta slijedi „preobraženi“ život s Bogom. Nadamo se i vjerujemo da će nakon „velikoga petka“ i nama svanuti zora vlastitoga uskrsnuća. Neka nam svima, poštovani čitatelji, budu plodonosni ovi korizmeni dani.

IMPRESUM

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač:

Biskupski ordinarijat Porečke i Pulskog biskupije

Glavni urednik: Vilim Grbac

Uredništvo: Blaž Bošnjaković, Danijela Fattorich, David Gortan, Vilim Grbac, Tomislav Milohanić, Željko Mrak, s. Terezija Pavić, Nela Petek

Adresa uredništva:

Dobrilina 6, 52000 Pazin, tel: 052/624-342

ladonja@biskupija-porecko-pulsa.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Godišnja pretplata 120,00 kuna

Grafičko oblikovanje i priprema: David Ivić

Tisk/Nakladnik

JOSIP TURČINOVĆ d.o.o.

Dobrilina 6, PAZIN

Broj i naziv ūra računa:

ISTARSKA KREDITNA BANKA UMAG d. d.

IBAN: HR7023800061147003243

Uplate iz inozemstva izvršiti na:

JOSIP TURČINOVĆ d.o.o.

Dobrilina 6, PAZIN

IBAN: HR7023800061147003243

BIC/SWIFT: ISKBHR2X

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovnica: Korizma

Hod prema Jeruzalemu

Poruka pape Franje za ovo-godišnju korizmu polazi od teksta iz Matejeva evanđelja (Matej 20,18): „Evo, uzlazimo u Jeruzalem.“ To je uvod u posljedne dane Isusova života, a Isus učeniciima unaprijed najavljuje sve što će se u Jeruzalemu dogoditi: „Evo, uzlazimo u Jeruzalem i Sin Čovjek će biti predan glavarima svećeničkim i pismoznancima. Osudit će ga na smrt i predati pogonima da ga izrugaju, izbičuju i razapnu, ali on će treći dan uskrsnuti.“

Mjesto susreta s Bogom

Svoje posebno mjesto u Isusovoj povijesti, kao i povijesti židovskoga naroda, Jeruzalem ima zato što je bio prijestolnica, a njegova duhovna važnost proizlazi iz Hrama u samom srcu grada. U najsvetijem dijelu hrama, mjestu Božje prisutnosti, „svetinji nad svetnjama“, po tradiciji se čuvalo kovčeg Saveza, s pločama Saveza, zdjelicom mane i Aronovim štapom. U Hramu su se prinosile žrtve – darovi koje su ljudi prikazivali Bogu u znak okajanja svojih grijeha ili zahvalnosti za spasenje. Jeruzalem je stoga mjesto izvanredne komunikacije Boga i čovjeka, koju posreduje svećana liturgija Hrama.

Ići u Jeruzalem za Isusa znači ići ususret ključnom mjestu povijesti i duhovnosti Božjega naroda – i suočiti se s njome. To će biti vrhunac njegova javnoga djelovanja, u kojem će biti objavljena srž njegove poruke, mnogi će čuti njegov nauk i vidjeti kako Isus taj nauk živi. Istovremeno, Isus u Jeruzalem ulazi kao svećenik u svečanom hodu prema Hramu jer upravo će u Jeruzalemu Isus kao veliki svećenik prikazati svoj život Bogu Ocu, kao dar sinovske ljubavi.

Evo, uzlazimo u Jeruzalem! Isus učenike upozorava da i oni idu zajedno s njime, a svjestan je da će ga vode naroda progoniti, kao što su i dotad činili.

Unatoč tomu Isus se penje prema Jeruzalemu jer između događaja koje će ljudi ispisati svojom nasilnom rukom, Isus zna čitati Božju volju – i nju želi ispuniti svom dušom. Vodi ga ljubav prema čovjeku i ljubav prema Ocu. To je put čovjeka koji žurno želi iskazati ljubav i zahvalnost: poput mnogih vjernika želi prinijeti žrtvu zahvalnicu Bogu Ocu, koji život ispunja dobrima. Iako će Isusov prinos izvana biti smrtna muka i bol: njegove su ljudske ruke pune krepести – ljubavi, vjere i nade. One će u nevolji muke i smrti biti prokušane i zasjati u pravom svjetlu čiste ljubavi.

Velika liturgija života

Uzlazimo prema Jeruzalemu: Isus to govori i nama jer cijeli je naš životni put hod prema trenutku u kojem ćemo moći sebe prikazati Bogu. Sveti Petar piše: „Kao živo kamenje ugrađujte se u duhovni Dom za sveto svećenstvo da prinosite žrtve duhovne, ugodne Bogu po Isusu Kristu.“ (1 Petrova 2,5) A apostol Pavao potvrđuje: „Zaklinjem vas, braće, milosrdem Božjim: prikažite svoja tijela za žrtvu živu, svetu, Bogu milu – kao svoje duhovno bogoslužje.“ (Rimljanim 12,1) Cijeli je naš život stoga – liturgija, kojom častimo Boga, i zahvaljujemo mu na svim dobrima.

Zato je cijeli naš život simbolički put prema Jeruzalemu – put prema Bogu. I kao što svećenici u jeruzalemski hram nisu mogli ući bez obreda čišćenja i pripreme, tako i mi prema Bogu idemo pročišćujući svoj život. Ali, za razliku od starozavjetnih obreda koji su bili usmjereni

na tijelo, naše je čišćenje usredotočeno na dušu. O pripremi duše posebno razmišljamo u vremenu korizme, kao o nekom „čišćenju“ koje prvenstveno shvaćamo kao odbacivanje grijeha. No, korizma od čovjeka traži da napravi korak više, da obnovi kreposti: vjere, nade i ljubavi. Ako je korizma put s Isusom prema susretu s Bogom, zajedno s njime nosimo prinos svojih kreposti, kao znak da je naša duša doista živjela u Bogu i radovala mu se.

I ne treba daleko tražiti teoriju obnove svojih kreposti, kao da se radi o nedostiznom i tajnom nauku. One su tu, posijane kao Božji darovi u našoj duši, a rast će u životnim okolnostima koje često ne ovise o nama, ponajviše – u nevoljama. Zato Sveti Pavao piše: „Nevolja rađa postojanošću, postojanost prokušanošću, prokušanost nadom, a nada pak ne postiđuje.“ (Rimljanim 5,3-5) Ne donosi nevolja kreposti, nego kreposti kroz nju rastu ako je naš pogled u svakom trenutku usmjeren prema Bogu. Svaki životni izazov može pročistiti našu vjeru, učvrstiti ljubav i ojačati nadu ako sve predajemo Bogu i od njegove snage živimo. U svemu nas prati Isus, kao Veliki svećenik u liturgiji života, jer „u čemu je iskušan trpio, može iskušavanima pomoći“ (Hebrejima 2,18).

To posebno vrijedi za ovo vrijeme, obilježeno teškoćama koje su pogodile cijelo društvo: nevolje su nas stavile u krizu, ali ta je kriza, kako često naglašava papa Franjo, prigoda da postanemo bolji. Tako neka bude i u ovoj korizmi: imajmo snage uvijek gledati u Isusa, stavljati sve u Božje ruke, da naša vjera bude svjedočanstvo nade za ranjeni svijet, po djelima ljubavi – Bogu na slavu, a nama na spasenje.

Poznato je da se svetom Josipu po najviše utječemo kao zagovorniku za sretnu smrt, međutim mnogi mu se mole i za pronalazak posla ili pak životnog partnera. U ovom nastavku rubrike „Godina svetog Josipa“ donosimo svjedočanstvo žene i majke koja štuje sv. Josipa i njegov zagovor u svom životu prepoznaće već godinama, a posebno ga je osjetila upravo u pronalasku posla i životnog partnera. Neka i nama ovo bude poticaj da štujemo svetog Josipa i njegovu se zagovoru utječemo u svim prilikama života.

Hvaljen Isus i Marija! Moje je ime Zora, udana sam žena i majka dvojice sinova.

Završila sam studij kršćanske duhovnosti na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Odrasla sam u tradicionalnoj katoličkoj obitelji i praktična sam vjernica. Sa svetim Josipom povezala sam se prije više od 10 godina. Moja najbolja prijateljica, koja je u međuvremenu postala časnica sestra, tada mi je dala kipić svetoga Josipa uz riječi da je on najveći svetac jer se kao hranitelj i čuvar Svetе Obitelji brinuo za Isusa te me potaknula da mu se molim.

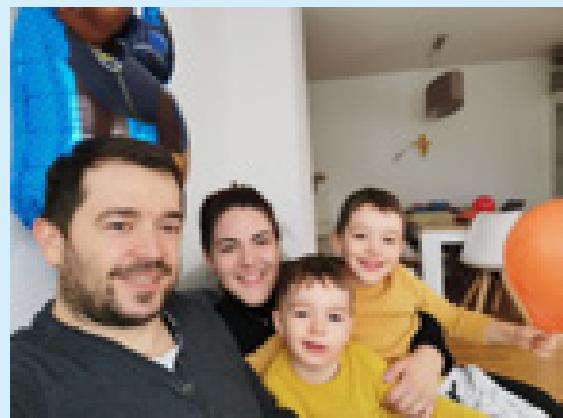
Naime, po završetku studija nisam mogla naći posao u struci i tako sam se povjerila svetom Josipu za pronalazak posla. Na poticaj prijateljice po prvi sam se put utekla sve-

„Svaka milost koja se moli od sv. Josipa, bit će sigurno dobivena.“

tom Josipu s velikim pouzdanjem. Molila sam 30-dnevnu pobožnost sv. Josipu, a posebno su me dirnule ove riječi: *Ta u rukopisima velike svete Terezije piše: „Svaka milost koja se moli od sv. Josipa, bit će sigurno dobivena.“* Ta me misao vodila da ustrajem i u napasti da prestanem s molitvom sv. Josipu. Ipak, unatoč spomenutoj napasti, s pouzdanjem sam ustrajno molila i nekoliko puta zaredom pobožnost svetom Josipu.

Sveti Josip providio mi je posao pastoralne suradnice u Njemačkoj. Taj je posao bio i još uvijek jest onakav za kakvog sam molila. Zanimljivo je da je moj prvi stan u Njemačkoj bio samo nekoliko minuta udaljen od župe posvećene svetom Josipu, a i župa u kojoj sam nedjeljom svirala na svetoj misi, također je bila posvećena svetom Josipu. Ja bih se ponekad znala našaliti i reći da me sveti Josip prati na svakom koraku.

Sveti Josip je imao, i još uvijek ima, veliku ulogu u mom životu. Za sve one bitne stvari uvijek sam se molila svetom Josipu, isto tako i za životnoga suputnika. Svetom Josipu molila sam se da mi pošalje osobu koju mi je Gospodin pripremio. Međutim, nikako ne bih izostavila i našu Nebesku Majku Mariju. Naime, kada sam se molila za muža, utekla sam se i zagovoru Gospe Sinjske. Pri tome je posebno značajan jedan događaj: na povratku s jednoga hodočašća iz Međugorja, posjetili smo svetište Gospe Sinjske kako bismo se i ondje pomolili. Tada sam Gospo Sinjskoj povjerila svoju želju za dobrim mužem. I nije nimalo slučajno da je moj suprug upravo iz – Sinja. Vjerujemo da su nas povezali upravo sveti Josip i Gospa Sinjska te smo u znak zahvale suprug i ja prvom sinu dali

ime Josip. Našoj djeci pokušavamo prenijeti da se i oni mole svetcima, posebno onima čije ime oni nose.

Mislim da je štovanje svetaca, koje je prisutno od samih početaka povijesti Crkve, veliko duhovno blago. Svetci su naši zagovornici i pomoći na putu do Neba. Čovjek nekad želi raditi po nekom vlastitom mišljenju ili nahođenju i ponkad mislimo da sami znamo što i kako treba činiti. Mogu reći da sam se ja u svom životu uvjerila da ništa ne možemo sami bez Boga i duhovnoga vodstva preko kojeg nas Bog želi voditi, osim lutati. Zato sam jako Bogu zahvalna za svoju zajednicu Omnia Deo, za duhovno vodstvo don Josipa Radića i duhovne majke Jozefine Glasnović. Čvrsto vjerujem da je i moj ulazak u Zajednicu plod zagovora svetoga Josipa, čije ime Josip i Jozefina nose. Oni su u meni ražarili ljubav prema svetcima i pravoj pobožnosti. Njihova molitva i primjer života potiču me da svoju pobožnost živim u svakodnevnom životu.

Svim svojim prijateljima i poznanicima uvijek preporučim da se mole svetom Josipu, a mnogi su se od njih već osvjedočili o velikom zagovoru svetog Josipa. Želja mi je da ovih nekoliko redaka i vama budu poticaj da se utječete zagovoru svetaca, a osobito svetom Josipu.

KORIZMENA ŠKOLA ŽIVOTA

Sve je izvjesnije da će nadolazeća korizma biti po mnogočemu originalna, u smislu da će nas prisiliti vratiti se na izvorni značaj korizme. Naime, bili smo naučeni na početku godine propitkivati sebe i druge čega ćemo se tijekom korizme odreći, jela, pića, cigareta, slavlja, druženja. No, sav taj govor i sva slična pitanja nisu zvučala odveć ozbiljno. Često smo se na taj račun gotovo zabavljali. Čak i kada netko do kraja korizme nije ustrajao te nije izvršio obećanje da će se nečega odreći, nismo to shvaćali isuviše ozbiljno, a pogotovo nam se nije činilo da bi to bio neki ozbiljan problem. Korizmeno odricanje često se mirne duše moglo izjednačiti s nekakvom dijetom na koju se čovjek odluči iz zdravstvenih razloga ili kako se ne bi pretjerano udeblijao.

Odricanje i individualizam

Možda je razlog tako površna shvaćanja posta u korizmeno vrijeme u tome što smo svako moguće odricanje shvaćali kao isključivo osobni čin, bez ikakve navezanosti na druge osobe. I kada smo zaista taj post smatrali sredstvom produbljivanja ili oplemenjivanja vjere, on je uvjek bio u službi samoga čovjeka koji posti. Bio je to uglavnom osobni čin koji ne dopire do drugoga čovjeka, do zajednice, jednom riječju, cilj posta i odricanja bio je ekstremno osoban, individualistički, usmieren isključivo na vlastitu dobrobit. Crkveni nauk, koji je pokušavao takvo preusko shvaćanje posta i korizmenog odricanja ispraviti te je predlagao da se umjesto posta može učiniti neko dobro djelo, nije se dovoljno „utaborio“ u našim glavama. Često je najvažnije bilo ustanoviti koliko smo kilograma smršavjeli ili je li nam se zdravlje donekle poboljšalo. O potrebi nekakve šire i dublje dimenzije korizmenog posta i odricanja govorilo se samo za crkvenim propovjedaonicama, ali je i taj govor

kao vjetar prohujao kroz naše uši već na izlazu iz crkve. U neka ne tako davna vremena tijekom korizme nisu se održavala vjenčanja, razna slavlja, masovna druženja uz glazbu i ples, sve s ciljem da se čovjek u tom svetom vremenu previše ne „rastroji“, nego da se usredotoči na duboki smisao korizme. Vrijeme u kojem živimo, gdje je gotovo sve usmjereni na pojedinca i na njegova prava, gdje vlada voluntarizam kada moja osobna volja postane vrhunsko načelo, nije dopuštao dublje shvaćanje smisla samoodricanja u korizmenom vremenu.

Korizmeno učenje

Šokovi koje smo proživjeli unazad godine dana, pa i nešto dulje, s dva razorna potresa i divljanjem koronapandemije, kao da su cjelokupan naš život pretvorili u korizmeno vrijeme. Nema slavlja, nema druženja, nema glazbe i plesa, kao nekakvi zombiji lutamo ulicama s maskama na licima, nema grljenja ni poljubaca. Ali se ipak dogodila promjena u shvaćanju korizmenog odricanja. Osim što smo se mnogo toga morali odreći kako bismo zaštitili sebe, ova duga „korizma“ prisilila nas je na odricanje radi zdravlja i općenito dobra drugih osoba. Možda nikada kao sada nismo razmišljali i toliko se zalagali za očuvanje zdravlja i za dobrobit najugroženijih kategorija, kao što su starije osobe, kronični bolesnici, djeca. A upravo to je jedno od glavnih načela korizme. Tako smo svi bili, a i još smo uvjek, u svojevrsnoj „školi korizme“, jer smo, svjesno ili nesvjesno, živjeli i djelovali kako se od jednog kršćanina očekuje da živi i djeluje u korizmenom vremenu. Naučili smo odricati se kako bismo pomogli drugima. Neke stvari, koje smo smatrali najvažnijima u životu, naučili smo relativizirati. Tko bi nas nekada bio mogao uvjeriti kako raskošno slavljenje rođendana ili

vjenčanja možda ipak nije životno pitanje? Da broj gostiju na slavlјima ipak nije toliko važan kao što nam se činilo? I koliko bi se toga još moglo nabrojiti! Upravo na takve stvari nastojala nas je upozoriti svaka korizma. Ali uglavnom bezuspješno.

Korizmena katarza

Stoga vjerujem da se u našem narodu protekle godine dogodila svojevrsna „katarza“, nekakvo čišćenje, zbog čega smo donekle naučili usredotočiti se na bitna životna pitanja za dobro nas samih, ali pogotovo za dobro naših bližnjih. Svakako smo postali zreliji i ozbiljniji ljudi, što nije nikakva novost. Zrelost se uvjek ponajprije i najbrže postiže kada te muče nevolje, kada te križevi pritišću, kada nastojiš drugima olakšati njihove križeve, kada ti je stalo do onih koji su najugroženiji. Takvu katarzu, takvo „čišćenje“ ne može postići nikakva propovijed, ma kako lijepa bila, nikakva psihoterapija, ma kako kvalitetna bila. Vjerujem da ćemo uskoro, možda zahvaljujući cijepivu, stati na kraj takvom „životnom školovanju“. I siguran sam da nećemo tako lako zaboraviti ono što smo naučili u proteklom vremenu potresa i pandemije. Konačno, možda će ovo-godišnja korizma biti za mnoge od nas autentičnija i izvornija nego sve korizme proteklih godina, jer smo praktično doživjeli kako se do uskršnjuća gotovo uvjek stiže trnovitim putevima.

Papa Franjo uveo četiri nova liturgijska spomendana u Opći rimski kalendar

Papa Franjo odobrio je 2. veljače dekrete Kongregacije za bogoštovlje i sakramentalnu disciplinu kojima su u Opći rimski kalendar uvedena četiri nova liturgijska spomendana. Kao obvezan uvodi se spomandan svetih Marte, Marije i Lazara, dvije sestre i brata u čijem je domu u Betaniji boravio Isus. Spomandan će se slaviti 29. srpnja, a svi liturgijski kalendari i knjige morat će biti nadopunjeni molitvama i prikladnim tekstovima u spomen troje svetaca.

„U betanijskom kućanstvu Gospodin Isus iskusio je obiteljski duh i prijateljstvo Marte, Marije i Lazara. To je razlog zašto u Evandželju po Ivanu piše da ih je volio. Martu mu je velikodušno ponudila gospodinstvo, Marija je pažljivo slušala njegove riječi, a Lazar je spremno istupio iz grobnice na zapovijed Jedinoga koji je ponizio smrt”, istaknuto je u dekreту koji potpisuje kardinal Robert Sarah, prefekt nadležne Kongregacije.

Papa Franjo također je u Opći rimski kalendar uveo i tri neobvezna spomendana posvećena naučiteljima Crkve – svetom Grguru iz

Nareka, svetom Ivanu Avilskom i svetoj Hildegardi iz Bingena.

Sveti Grgur iz Nareka bio je velik mislilac i teolog, čiji je način pisanja i trajno traženje odnosa između čistoće vjere i britkoga poetskog izražaja usporedivo sa spisima Ivana od Križa. Njegovo je poznato djelo Knjiga molitve (arm. *Girk agotits*) koja se ponekad naziva i Knjiga tužaljki (*Matean vogbergutjan*). Armenска liturgija koristi mnoge dijelove njegovih spisa – za vrijeme Liturgije (Mise). Njegov spomandan slavi se 27. veljače.

Sveti Ivan Avilski bio je španjolski svećenik, teolog i mistik te velik učitelj misaone molitve. Bio je

izvanredno pobožan prema euharistiji i veliki promicatelj česte pričestnosti. Uz euharistiju je gajio pobožnost prema Kristovoj muci, Duhu Svetom i Bogorodici. Među njegovim prijateljima i sljedbenicima bili su i mnogi duhovni velikani, pored ostalih i sveti Ignacije Loyola, sveti Ivan od Boga, sveti Ivan od Križa, sveti Franjo Borgia i sveta Terezija Avilska. Njegov spomandan određen je za 10. svibnja.

Sveta Hildegarda iz Bingena bavila se medicinom i prirodnim znanostima, pisala je i skladala pjesme, a izmisnila je čak i vlastito pismo. Aktivno je sudjelovala i u političkim i društvenim strujanjima svojega vremena, propovijedala je o Bogu i bila na glasu zbog svoje mudrosti te su joj po savjet dolazili kraljevi, svećenici, redovnice i redovnici, kao i obični pučani. Ova iznimna, kulturno i društveno osviještena žena propovijedala je na trgovima i u crkvama, dopisivala se s papama, biskupima, carevima i pučanima. Krhka fizičkoga zdravlja, bila je obdarena viđenjima, a postoje i brojna svjedočanstva o njezinim proroštvinama i čudima. Njezini pak spisi o prirodi i liječenju dali su joj naslov prve njemačke žene koja je istraživala prirodu i prve žene liječnice. Njen se spomandan slavi 17. rujna.

(www.hkm.hr)

Nedjelja Božje riječi u Žminju

Treća nedjelja vremena kroz godinu u liturgijskome ritmu slavi se kao Nedjelja Božje riječi. Ta odluka pape Franje, izražena apostolskim pismom *Aperuit illis* od 30. rujna 2019., izrasla je iz želje da Božja riječ u životu Crkve bude na dublji način prepoznata kao izvor snage za život vjere. Nedjelja Božje riječi ima zadaću podsjetiti vjernike na ono što se po snazi nавијеštanja Riječi događa u svakome liturgijskome slavlju. Dajući prostor slušanju Božje riječi, liturgija postaje milosno mjesto prisnoga zajedništva s uskrsnim Gospodinom.

U proslavi slavlja ovoga Dana Božje riječi 24. siječnja 2021. u župnoj crkvi sv. Mihovila arkandela u Žminju na poseban je način stavljen naglasak na geste čašćenja Riječi: ophod, kađenje, ljubljenje evanđelistara, znamen križa. Nijedna knjiga u povijesti čovječanstva ne može se mjeriti s Biblijom, Svetim pismom, istaknuo je u prigodnoj homiliji žminjski župnik vlč. Jordan Rovis. Kad god se kršćani okupljaju, uvijek je tu Božja riječ. Naš kršćanski život ne možemo zamisliti bez Božje riječi – ona je u srcu liturgije i

kršćanskoga života. U crkvi imamo dva oltara – stol Kristova Tijela i stol Božje Riječi – na ambonu. Kršćanin se hrani s obaju stolova. Ova dva stola hrane naš duh. Kao što je Bog prisutan u euharistijskim prilikama, tako je prisutan i u svojoj Riječi. Božju riječ ne možemo shvatiti samo svojim ljudskim umovanjem, treba nam rasvjetljenje odozgo, svjetlo Duha Svetoga, naglasio je župnik. Crkva nas poziva ponovno otkriti ljepotu, ali i životnu snagu Svetoga pisma. Ono nas uči kako

živjeti, kako postići svrhu i cilj svoga života. Važno je imati Svetu pismo u svom domu i čitati ga. Sveti Jeronim s pravom je napisao: „*Ne poznavati Pisma znači ne poznavati Krista.*“ Što više čitamo Svetu pismo, bolje ćemo upoznati Isusa Krista, a tko ga više poznaje, sigurno će ga više i ljubiti, zaključio je vlč. Rovis.

Po završetku misnoga slavlja vjernici su mogli nabaviti jedno od izdanja Novoga zavjeta Kršćanske sadašnjosti. (np)

Proslava sv. Vinka u Svetvinčentu

Upetak, 22. siječnja, Svetvinčenat, rodna župa bl. Miroslava Bulešića, proslavila je svog patrona, sv. Vinka. Misu je tradicionalno predvodio porečki i pulski biskup u miru mons. Ivan Milovan. Koncelebrirali su generalni vikar Porečke i Pulске biskupije, dekan Rovinjsko-kanfanarskog dekanata mons. Vilim Grbac i vlč. Branimir Petrović te drugi svećenici rodom iz te župe, kao i bivši župnici. Sve prisutne na početku je pozdravio župnik vlč. Darko Zgrablić. Prigodnu homiliju izrekao je vlč. Branimir Petrović. On se, citiravši apostolsku pobudnicu „*Verbum Domini*“ pape Benedikta XVI., osvrnuo na nadolazeću Nedjelju Božje Riječi. Slijedeći strukturu papinskoga dokumenta, protumačio je važnost svekolike prisutnosti Božje Riječi u životu svakoga vjernika, kao i u životu Crkve.

U Grožnjanu proslavljen suzaštitnik župe

Usrijedu, 0. veljače u Grožnjanu je tradicionalno održana liturgijska svečanost u čast Sv. Blaža, biskupa i mučenika, koji je i suzaštitnik župe Grožnjan.

U vrlo nadahnutoj homiliji vlč. Paraniak naglasak je stavio na vjeru i izrazio nadu da će i ovo misno slavlje, u čast biskupa i mučenika, biti poticaj vjernicima da dublje i ozbiljnije prihvaćaju i žive svoju vjeru.

Na kraju mise svim prisutnim vjernicima udijelio je blagoslov grla uz pomoć relikvije sv. Blaža govoreći: „Po zagovoru svetoga Blaža, biskupa i mučenika, oslobođio te Gospodin bolesti grla i svakoga drugoga zla. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.”

Zbog epidemioloških mjera ove godine nije bilo prikladno dati blagoslov grla na uobičajen način, uz dvije ukrižene svijeće.

Sigurni podatci govore da je sveti Blaž rođen u gradu Sebasti u Armeniji (danas Sivas u Turskoj), u 3. stoljeću, a predaja kaže da je bio liječnik te da je zbog svoje požrtvovnosti u pomaganju drugima, kao i zbog svoga pobožnog života, izabran za biskupa.

Prije no što će biti uhvaćen, osuđen i mučen, sveti je Blaž živio u nekoj pećini u planinama, gdje se povukao pred progonima, a kada je otkriven, doveden je na sud i, jer se nije htio odreći svoje vjere, mučen tako što su ga objesili naopačke i kidali mu tijelo nekakvim velikim oštrim željeznim češljem. Međutim, kako se ni unatoč takvim teškim mukama nije htio odreći vjere u Boga, nakraju su mu odrubili glavu.

Predaja kaže da je jednom prilikom svetom Blažu došla neka žena s djetetom u naručju i molila ga da pomogne djetetu jer mu je u grlu zapela riblja kost. Svetac se pomolio i prekrižio djetetovo grlo tako da je ozdravilo. Na temelju toga događaja sveti se Blaž štuje kao zaštitnik kod grlobolje, pa je tako uvriježeno da se na njegov blagdan u svim crkvama obavlja blagoslov grla.

U ikonografiji se sveti Blaž obično prikazuje kao starac sa sijedom bradom, odjeven u biskupsku odjeću, koji u jednoj ruci drži željezni češlj, kao znak svoje mučeničke smrti, a u drugoj svjeću, kao znak njegove posljednje želje da liječi bolesnike. Osim što je zaštitnik kod bolesti grla, štuje se i kao zaštitnik divljih životinja jer je, prema predaji, u vrijeme kada je živio u planinama, bio okružen divljim životinjama koje mu nikada nisu naudile, nego su se ponašale pitomo.

I na kraju valja spomenuti da se sveti Blaž, pod imenom Vlaho, posebno slavi u gradu Dubrovniku, gdje se svake godine o njegovu blagdanu svečano u procesiji nose njegovi zemni ostatci, a s obzirom da je riječ o izvanrednom tisućletnjem ne samo vjerskom nego i kulturnom događaju, koji je poznat pod nazivom Festa svetoga Vlahe, razumljivo je da je uvršten u UNESCO-ovu nematerijalnu svjetsku baštinu. (Tekst i foto: Valerija Dešković Mirošav)

Sv. Blaž u Vodnjanu

Središnje svečano misno slavlje povodom blagdana sv. Blaža, 3. veljače 2021., u Vodnjanu je predvodio porečki i pulski biskup u miru mons. Ivan Milovan. Koncelebrirali su vlč. Jure Purkić, župnik Loborike, te župnik domaćin, preč. Marijan Jelenić. Župnik je u uvodnom obraćanju podsjetio kako se ove godine obilježava 260. obljetnica polaganja kamena temeljca te 190. obljetnica ponovne posvete crkve.

Biskup se u prigodnoj homiliji osvrnuo na okolnosti pandemije u kojima živi svijet u sadašnjem vremenu, a osobito na potres u našoj zemlji koji još dodatno obilježava našu svakidašnjicu. Istaknuo je plimu dobrote kojoj smo svjedočili, bila je to jednostavna želja čovjeka pomoći drugome čovjeku u potrebi. Jednako potresne okolnosti u svome je životu doživio i sveti Blaž, bilo je to vrijeme progona kršćana u Rimskom Carstvu. On je tješio i liječio, pomažući medicinom za života, a nakon toga zagovorom s Neba, sve one koji su mu se utjecali. Zgoda s izlječenjem dječaka kojemu je bila zapela kost u grlu znak je da se istinska vjera uvek preljeva u dobra djela, osobito u djela ljubavi prema bližnjima. Mjesto gdje se dnevno provjerava kvaliteta naše vjere jest osobito naša obitelj i naše svakodnevno življenje s bližnjima u užoj okolini.

Sveti Blaž primjerom i riječima potiče nas na svjedočenje i dokazivanje naše vjere djelima pravde, istine i dobrote. Uči nas da je prava radost i ljepota života u služenju dobru svakoga čovjeka. Neka nam sveti zaštitnik pomogne svojim zagovorom da se mi u srcu sve više otvaramo Bogu kako bi nas on ispunio svojim duhom služenja i ljubavi, zaključio je mons. Milovan.

Ove je godine umjesto tradicionalnoga blagoslova grla pomazanjem održan pojedinačni blagoslov vjernika, bez fizičkoga kontakta, uz naklon vjernika. (BPP)

Stepinčev u Funtani

Blagdan bl. Alojzija Stepinca, zagrebačkoga nadbiskupa i kardinala, svake se godine posebno svečano slavi u Župi sv. Bernarda u Funtani, u Porečkom dekanatu. Godine 1999. ondje je svečano blagoslovljena oltarna slika s likom blaženoga Kardinala, autora Vladimira Pavlinića. Ta je slika bila druga u užem izboru među slikama koje su naslikane za beatifikaciju. Župa Funtana uobičajeno za Stepinčevu organizira Trodnevnicu s gostujućim propovjednikom, no ove godine, zbog epidemioloških razloga, to nije bilo moguće.

Ove je godine župa taj blagdan obilježila večernjim misnim slavlјem koje je predvodio župnik, vlč. Ivica Butković. Propovjednik se u prigodnoj homiliji prigodno osvrnuo na herojsko djelovanje toga Božjeg ugodnika u preteškim i preopasnim povijesnim okolnostima u kojima su se na njega okomila redom dva bezbožna režima.

Istaknuo je njegov nemjerljiv značaj kao simbol ustrajnosti u vjeri i ljubavi prema Bogu i čovjeku. Vodio se principom visokoga stupnja moralnoga prosuđivanja zločina. Bio je simbol jedinstva hrvatskoga naroda i povezanosti s Rimskom Crkvom te simbol pomirenja s pravoslavcima i Židovima. Bio je protivnik okrutnoga režima, neprestano je

osuđivao zločine koje je režim činio. Ostao je do kraja vjeran Bogu, narodu i Crkvi. On nam je poticaj da se zapitamo koliko smo mi spremni žrtvovati se za vjeru, istaknuo je između ostalog vlč. Butković.

Misa je zaključena molitvom pred oltarom bl. Stepinca. Događaj je glazbeno uzveličao župni zbor. (G. Krizman)

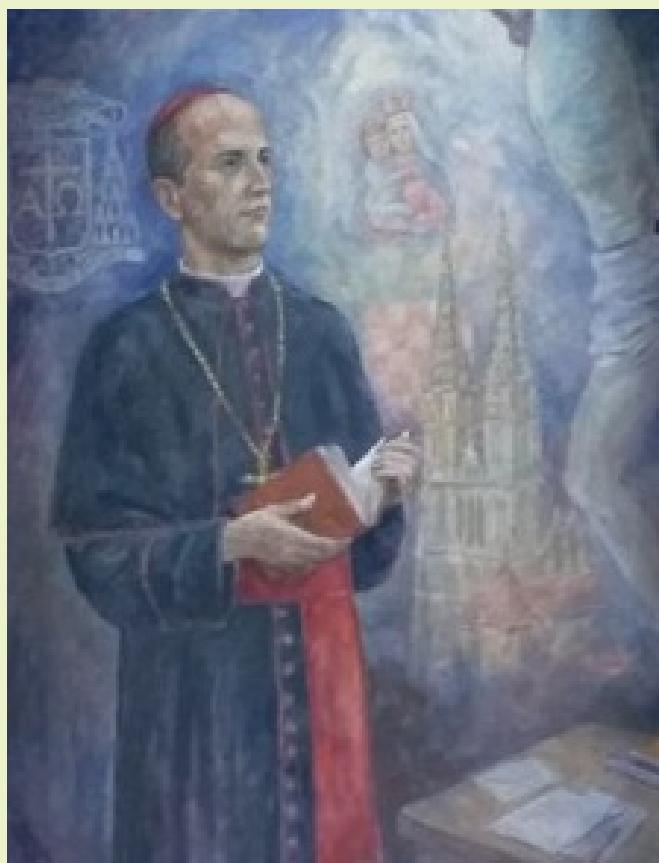
HKM Köln proslavila nebeskoga zaštitnika bl. Alojzija Stepinca

KÖLN Hrvatska katolička misija Köln proslavila je u srijedu, 10. veljače svoga nebeskog zaštitnika bl. Alojzija Viktora Stepinca. Središnja proslava Stepinčeva bila je u Minoritenkirche u Kölnu, a počela je molitvom Krunice Božjega milosrđa te molitvama Blaženiku za zagovor. Prije mise u ulaznoj procesiji kroz crkvu na čelu su bili ministranti s kationikom,

križem i svijećama, a hrvatski i vatikanski barjak te barjak Misije i lik Blaženika nosili su folklorašice i folkloraši. Misno slavlje predvodio je voditelj HKM Düsseldorf fra Tomislav Dukić, uz koncelebraciju don Marijana Uke, voditelja albanske misije sa sjedištem u Düsseldorfu, te fra Vuka Buljana i fra Denisa Šimunovića. Pjevalo je veliki zbor pod vodstvom s. Renate i Mare Rice. Na misi je bio i generalni konzul Republike Hrvatske u Düsseldorfu doc. dr. sc. Ivan Bulić koji je argumentirano reagirao u obrani Stepinca na intervju gospođe Čalić objavljen na portalu katholisch.de dana 8. prosinca 2020. Vjernici su se za blagdan pripremali trodnevnom duhovnom obnovom koja se sastojala od Krunice Božjega milosrđa i molitava na čest bl. A. Stepinca te mise. Prvi dan fra Vuk je blagoslovio sliku bl. A. Stepinca koju je naslikao Marijan Dadić. Drugi dan fra Denis je nakon mise održao predavanje namijenjeno mladima o temi „Stepinac i mladi“. Treći dan nakon mise fra Denis je predvodio klanjanje pred Presvetim Oltarskim Sakramentom, navodi se u izvješću HKM Köln. (IKA)

Bl. Alojzije Stepinac duhovni pastir i otac mnogih Istrana

Bl. Stepinac spasio je mnoge Istrane

1. Mjesec veljača u hrvatskom narodu u znaku je obilježavanja mučeničke smrti bl. Alojzija Stepinca. Puno je napisano knjiga, članaka, propovijedi koje nastoje osvijetliti lik bl. Stepinca. On je za naš narod duhovni otac te simbol katoličkoga identiteta i vjernosti rimskom prvosvećeniku. Još za života svojim je djelovanjem nadišao granice svoje nadbiskupije te je postao duhovni otac za mnoge. Otac koji sve čini za svoju djecu, čak i onu koja nisu njegove vjere, nacije, domovine.¹ Teritorij njegove nadbiskupije bio je poput „betlehemske štalica“, koja svakoga prihvata. Tako su mnogi svećenici iz Istre, kao i iz Slovenije i drugih krajeva, u vrijeme fašističkoga progona pronašli utočište u zagrebačkoj nadbiskupiji, gdje im je nadbiskup Stepinac povjerio pastoralnu službu. Poznati istarski svećenik, Tomo Banko, rodom iz Tinjana, morao je napustiti Istru zbog fašističkoga progona i zahvaljujući nadbiskupu Stepincu, pastoralno je djelovao u Župi Marija Bistrica te potom u Zagrebu.² Također, prema mons. Jurju Batelji, postulatoru Stepinčeve kauze, nadbiskup

Stepinac s radošću je primao svećenike koji su dolazili ili se vraćali iz Istre u Zagreb.

2. Nadbiskup Stepinac zauzima se kod Svetе Stolice za slobodu djelovanja hrvatskih i slovenskih svećenika te vršenja bogoslužja i drugih oblika pastoralna na narodnom jeziku na području Juliske krajine. Fašistički je sustav nastojao zabraniti vršenje bogoslužja na staroslavenskom jeziku te je progonio slavenske svećenike i na njihova mjesta nastojao dovesti talijanske svećenike. Nadbiskup Stepinac diže svoj glas kod Svetе Stolice.

3. Mnogi Istrani, ponajviše iz Medulina i Rapca, bili su primorani napustiti svoje stoljetne domove u Istri zbog fašističke ideologije i talijanizacije Istre. Za njih su u jugozapadnom dijelu Zagreba – u prigradskom naselju Trešnjevka – uređena skloništa koja su kasnije preraslala u pravo naselje. Nadbiskup Stepinac je 1939. god. dao sagraditi novu crkvu za duhovne potrebe pridošloga stanovništva. Stepinac je karitativno pomagao mnogim Istranima, a oni su ga doživljavali kao svoga duhovnog oca i pastira. Ono što je biskup Juraj Dobrila bio za Hrvate u Istri u 19. stoljeću, to je sad bio nadbiskup Stepinac.

Istarski svećenici i bl. Stepinac

4. Istarski svećenici, u nastojanju da se Istra pripoji Matici Hrvatskoj, nisu imali potporu svojih biskupa u Poreču i Trstu, već zagrebačkoga nadbiskupa Stepinca. Boži Milanović i Zvonimir Brumnić, koji su ga posjetili u siječnju 1946., izjavio je: „Bolje je da se pridružite nama jer tako će u državi biti više Hrvata i katolika.“³ Početkom rujna 1946. skupina istarskih bogoslova i desetak mlađih svećenika, među kojima su bili vlč. Miroslav Bulešić i mons. Božo Milanović, posjetili su u Zagrebu nadbiskupa Stepinca koji je ponovno izrazio zadovoljstvo da će Istra ući u sastav Hrvatske. Također je nadbiskup Stepinac poslao i svoju pomoć kod otvaranja Sjemeništa u Pazinu. Istarski svećenici i vjernici bili su zahvalni nadbiskupu Stepincu za sve što je učinio i čini za Istru. Stepinčeva su vrata uvijek bila otvorena za Istrane.

5. Nadbiskup Stepinac nastojao je svakom pomoći. Kad mu se molbom utekao mladi bogoslov Miroslav Bulešić, kandidat za svećeništvo Porečke i Pulske biskupije, nadbiskup Stepinac šalje mu financijsku pomoć. Tako u pismu ocu Stjepanu Sakaču u Rimu od 29. listopada 1940. g. piše: „Velečasni pater Sakač, primio sam Vaše pismo, i naredio isplatu za bogoslova Bulešića za pol godine kako ste pisali. Novac je uložen na knjižicu

¹ Usp. *Dnevnički zapisi Alojzija Stepinca, 1943.-1945.*, iz arhiva UDBA-e, (pr. Željko Karaula), Zagreb, 2020., str. 311.

² Ivan GRAH, *Udariti ću pastira. Sudbina nekih crkvenih djelatnika od 1940. do 1990. na području današnje Porečke i Pulske biskupije*, „Josip Turčinović“ d. o. o., Pazin, 2009., str. 29.

³ B. MILANOVIĆ, *Istra u 20. stoljeću*, Knjiga 2, Pazin, 1996., str. 165.

monsinjora Mađerca kod dr. Slavnića, preporučuju se u molitve srdačno Vas pozdravlja Stepinac.“

Zanimljivo je kako Miroslav Bulešić traži pomoć zagrebačkog nadbiskupa, a ne od svog biskupa u Poreču. Za hrvatske svećenike i bogoslove više je sluha imao zagrebački nadbiskup nego porečki biskup. Bulešić sinovski zahvaljuje nadbiskupu Stepincu te piše: „*Mogu sada na miru učiti, dok sam prije morao puno misliti kako i od kuda ču moći platiti zadnja ova tri mjeseca. Puno ste mi dakle pomogli...*“

6. Godine 1953. kardinal Stepinac saznaje da je mučenički ubijen njegov ljubljeni učenik u hrvatskoj Istri. Ova je vijest potresla dušu nadbiskupa Stepinca, kao što je bila potresla mnoga vjernička srca ljudi u Istri. Nadbiskup Stepinac, i sam se nalazeći u komunističkom sužanstvu, šalje jasnu poruku Crkvi u Istri: „*Sa velikom bolj saznao sam nakon svog dolaska iz tavnice, da je ubijen vlč. g. Bulešić, taj dobri i idealni mladi svećenik... Žao mi je veoma da je jedan dobar radnik manje na njivi Gospodnjoj u dragoj Istri.... To umorstvo neće donijeti blagoslova ubojicama niti onima po čijim su direktivama izvršili to gadno umorstvo... Uz pozdrav i sveti blagoslov – Alojzije, kardinal – nadbiskup Zagrebački.*“⁴

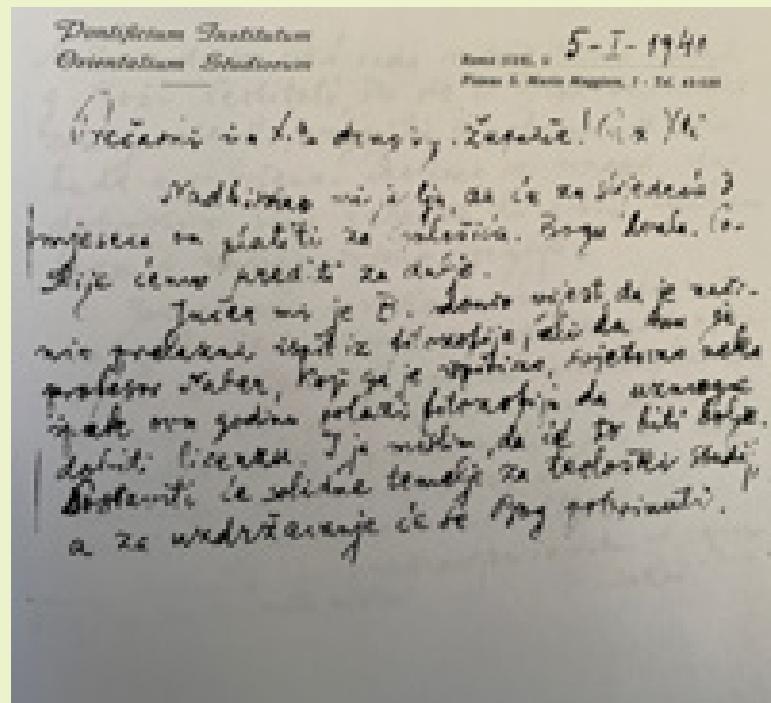
„Žrtva“ nerealnoga ekumenizma

Stepinac nije samo zagrebački nadbiskup, žrtva fašističkoga i komunističkog sustava te simbol stradanja hrvatskog naroda. On je djelo Božje u Katoličkoj Crkvi u hrvatskom narodu. Ljubav prema Crkvi i vjernost papi za njega su bile više od vlastitoga života. Stepinac nije mučenik zbog toga što se suprotstavljao Paveliću ili Titu, već zato što je bio spremjan umrijeti iz vjere i radi vjere, ali moleći i praštajući onima koji mu čine zlo. Bog se proslavio u Stepinčevu životu i po njegovu zagovoru dogodilo se čudo, koje je znak proslave Boga. Stepinac je svet po Božjem odabiru, ne po ljudskom dekretu. Dekret bi trebao biti svečani proglašen Božje volje.

Stepinac je još za života oprostio svima onima koji su se ogriješili o njega i Katoličku Crkvu. Osporavanje Stepinca zapravo je osporavanje Katoličke Crkve u našem narodu. Srpska pravoslavna Crkva prije će prihvati papu za svoga poglavara, nego priznati Stepinca mučenikom i svetcem. Da bi mogla prihvati Stepinca, morala bi se osloboditi mita koji je stvorila ne samo o Stepincu nego i o hrvatskom narodu. Neprihvaćanje Stepinca neprihvaćanje je Katoličke Crkve u hrvatskom narodu.

Danas se sve više šapče kako je Stepinac trenutno „žrtva“ određenih nerealnih očekivanja na području ekumenizma i „ucjene“ kako će njegova kanonizacija poremetiti određene ekumenske ili političke odnose. Usporena je Stepinčeva kanonizacija, ne njegova svetost, ali svijest Katoličke Crkve o mučeništvu i svetosti Stepinca iz dana u dan postaje blagoslov za cijelu Katoličku Crkvu.

Ilija Jakovljević

⁴ Pismo kard. Alojzija Stepinca, 16. kolovoza 1953., svećeniku Ivanu Paviću, u: Arhiv postulature Miroslava Bulešića, CP II., str. 128.

„Blaženi Stepinac je bio čovjek savjesti“

Unedjelju, 14. veljače, Stepinčevu je proslavljen u jedinoj njemu posvećenoj crkvi na području Porečke i Pulsko biskupije, u mjestu Škropeti, u Župi Motovunski Novaki u Pazinskom dekanatu. Misno slavlje predvodio je kancelar biskupije mons. Sergije Jelenić, uz koncelebraciju župnika domaćina vlc. Rudija Korace.

„Ako pšenično zrno pavši na zemlju ne umre, ostaje samo, ako li umre, donosi obilat rod“ citat je kojim je mons. Jelenić započeo prigodnu homiliju. To pšenično zrno je prije svega sam Isus Krist, koji je umro na Kalvariji, koji je pokopan i koji je uskrsnuo da bi svima dao život vječni. To se otajstvo smrti i života ostvaruje i u životu Kristovih učenika. Biti baćeni na zemlju i ondje umrijeti i za njih je uvjet svake prave duhovne plodnosti. Bl. Alojzije Stepinac, na jedinstven način, poput pšeničnog zrna, pade na zemlju, te je, umrijevši, donio obilat rod.

On nije prolio krv u doslovnom smislu riječi, njegova je smrt uzrokovana dugotrajnim patnjama koje je podnio. Zadnjih je petnaestak godina njegova života bilo obilježeno neprekinitim nizom zlostavljanja posred kojih je doslovno izložio vlastiti život radi svjedočenja za Evanđelje i za jedinstvo Crkve. Svoju je sudbinu položio u Božje

ruke. Njegovo geslo glasi ‘U tebe se, Gospodine, uždam,’ to je bio program njegova života. Bl. Alojzije Stepinac je sada u nebeskoj slavi, okružen svima onima koji su, kao i on, ‘dobar boj bili, sačuvali svoju vjeru u kušnjama i nevoljama’. S pouzdanjem u njega danas upiremo svoj pogled i molimo njegov zagovor. I svakoga od nas Krist, Sin Božji, poziva da ga u svom životu naslijedujemo, da s njime i s križem svojim zajedno umremo, žrtvujemo svoj život za dobro drugih, za spas drugih, da bismo zajedno s Kristom uskrsnuli i prislijeli u slavu nebeskoga Oca.

Bl. Alojzije je računao s Bogom, pouzdavao se u Njega u svim trenutcima života, osobito u patnjama i progonstvima. U molitvi, svetoj pričesti, svetoj misi pronalazio je snagu za ustrajnost u vjeri i strpljivost u patnjama. Postojano se držao ovih načela: vjera u Boga, poštovanje svakog čovjeka, bez razlike, ljubav prema svima i uvijek biti spremam oprostiti svakome te jedinstvo s Crkvom kojoj je na čelu Petrov nasljednik.

Propovjednik je u svojoj homiliji citirao i bl. Stepinca, njegove riječi koje je izrekao 25. 10. 1942. u zagrebačkoj katedrali: “Svaki narod i svaka rasa, kako se danas odrazuju na zemlji imade pravo na život do stojan čovjeka i na postupak do-

stojan čovjeka. Svi oni bez razlike, bili pripadnici ciganske rase ili koje druge, bili crnci ili uglađeni Europejci, bili omraženi Židovi ili oholi Arijanci, imadu jednakopravo da govore: “Oče naš koji jesi na nebesima!” I ako je Bog svima podijelio to pravo, koja ga ljudska vlast može nijekati?” Dobro je znalo da se ne može popuštati kad je u pitanju istina, jer istina nije roba kojom se može trgovati. Zbog toga mu je bilo draže prihvatići patnju negoli izdati svoju savjest i iznevjeriti obećanje dano Kristu i Crkvi. Nije bio sam u tom hrabrom svjedočenju. Uz njega su bile i druge odvažne osobe koje su, da bi sačuvale jedinstvo Crkve i branile njezinu slobodu, prihvatile da zajedno s njim plate teški danak zatvora, zlostavljanja pa čak i proljevanja krvi. Danas se tomu mnoštvu nesebičnih duša, biskupima, svećenicima, redovnicama, redovnicima i vjernicima laicima divimo i zahvaljujemo im. Oni svi pripadaju velikom mnoštvu onih koji, odjeveni u bijele haljine i s palmama u rukama stoje pred prijestoljem i pred Jaganjcem. Slušamo njihov snažni poziv na praštanje i pomirbu. Oprostiti i pomiriti se znači očistiti sjećanje od mržnje, zavade, želje za osvetom, znači priznati bratom čak i onoga koji nam je nanio zlo, znači ne dopustiti da nas zlo pobijedi nego zlo svladavati dobrim“, citirao je mons. Jelenić riječi svetog pape Ivana Pavla II. u Mariji Bistrici na Stepinčevoj beatifikaciji, 3. 10. 1998. godine.

Na kraju misnoga slavlja župnik vlc. Koraca je zahvalio predvoditelju misnoga slavlja na dolasku i na upućenoj homiliji, te je spomenuo činjenicu da je on bio u Pazinskom kolegiju odgojitelj generaciji mons. Jelenića. Misu je glazbeno animirao župni zbor.

Crkva bl. Alojzija Stepinca

Crkva bl. Alojzija Stepinca u selu Škorpeti građena je od 1999. do 2010. godine. Kamen temeljac bla-

goslovio je sveti papa Ivan Pavao II. 1998. godine u Mariji Bistrici, a posvetio ju je biskup Ivan Milovan 7. svibnja 2010. godine. U oltaru, od domaćeg kamena, pohranjene su relikvije Blaženika koje je za tu crkvu darovao kardinal Josip Bozanić. Četiri velika bočna prozora ukrašena su vitrajima s likovima velikana Crkve uz prigodne poruke: sv. Majke Tereze, sv. Ivana Pavla II., svetog Maura i bl. Miroslava Bulešića. Vitraji su postavljeni prilozima istarskih svećenika i vjernika toga kraja. Crkva je izgrađena u skladu s povijesnim arhitektonskim značajkama sakralnih objekata u Istri, pa tako ima prepoznatljivu lopicu i preslicu. Činjenica da je crkva podignuta uz izuzetno zauzeto sudjelovanje mještana, koji su tijekom izgradnje sudjelovali i u brojnim radnim akcijama, pokazatelj je velikog štovanja koje u tom kraju postoji prema bl. Alojziju Stepincu. Prvi pokušaj pokretanja izgradnje postojao je još davne 1955. godine, no zbog sveopće društveno-političke klime tada nije ostvarena. U toj filijalnoj crkvi župe Motovunski Novaki, mise se održavaju redovito nekoliko puta tjedno, a koristi se povremeno i za radne biskupijske susrete. (G. Krizman)

Film „Stepinac – Kardinal i njegova savjest“ u kurikulu Povijesti za srednje škole

ZAGREB Uoči 61. obljetnice smrti blaženoga kardinala Alojzija Stepinca, u ponедjeljak, 8. veljače Hrvatsko katoličko sveučilište zaprimilo je od Ministarstva znanosti i obrazovanja suglasnost za korištenje dokumentarnoga filma „Stepinac – Kardinal i njegova savjest“, scenaristice i redateljice Višnje Starešina, nastalog u koprodukciji Interfilma i Hrvatskog katoličkog sveučilišta, u odgojno-obrazovne svrhe i odobrenje tematskoga planiranja u svrhu izvođenja nastave u srednjim školama. U svom dopisu Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske ističe kako je, shodno proceduri, suglasnost izdalo na temelju stručnoga mišljenja Agencije za odgoj i obrazovanje te preporučuje srednjim školama u Republici Hrvatskoj uporabu i korištenje „dokumentarnog filma Stepinac – Kardinal i njegova savjest“ kao i tematsko planiranje u svrhu izvođenja nastave jer je život i djelo kardinala Alojzija Stepinca svijetli primjer današnjoj mladeži, tražiteljima istine i moralnih uzora“.

„Za 61. obljetnicu smrti blaženog kardinala Alojzija Stepinca nismo mogli ni zamisliti ljepši dar Providnosti. Plod je to višemjesečnoga rada na nastavnim materijalima i usuglašavanju s Ministarstvom znanosti i obrazovanja. Unatoč prepukama, došli smo do krajnjega cilja: zagrebački nadbiskup blaženi Alojzije kardinal Stepinac, njegov život i djelovanje, njegova borba za ljudski život bez obzira na vjeru, rasu i naciju, ušao je u kurikul nastave povijesti za srednje škole. Zahvaljujemo Ministarstvu znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske na izdanoj suglasnosti. Do sada se u udžbenicima povijesti nadbiskupa Stepinca spominjalo u razdroblju poraća samo usputno, bez ulaženja u važnost njegova lika i djela. Ovom inicijativom mijenja se pristup poučavanju i postiže se nova paradigma: ističe se da je zagrebački nadbiskup kardinal Stepinac važan čimbenik u hrvatskom društvu od početaka njegovog djelovanja pa sve do smrti. Vjerujemo da će učenici prepoznati vrijednost kulturnog nasljeđa, etičnost različitosti, promicanje tolerancije i identiteta koje je zastupao blaženi Aloj-

zije. Nadamo se također da će i profesori povijesti, kao i drugih predmeta za koje je razrađen način uporabe dokumentarnoga filma, prepoznati važnost ove teme i uključiti je u svoj izvedbeni plan“, istaknuo je rektor Hrvatskog katoličkog sveučilišta prof. dr. sc. Željko Tanjić.

Nastavni materijal izradile su predavačica na Odjelu za povijest Vjera Brković i magistra povijesti Marta Petrić.

Tematsko se planiranje nastavnicima u izvedbi preporučuje u trajanju od 2 školska sata (dvosat) za prirodoslovno-matematičke, jezične, prirodoslovne, klasične i opće gimnazije. Učenici će na temelju rada u obradi teme u dokumentarnom filmu moći prosuđivati međusobne odnose različitih društvenih skupina te dinamiku društvenih promjena u Hrvatskoj, Europi i svijetu u prvoj polovici 20. stoljeća. Tijekom nastave analizirat će se utjecaj totalitarnih režima na ljudska prava u prošlosti na primjerima iz Hrvatske i svijeta, kao i multikulturalnost na hrvatskom prostoru za vrijeme Drugoga svjetskog rata te u poslijeratno doba. Nakon prosudbe moralnih pitanja zločina, stradanja, progona, holokausta i drugih zločina protiv čovječnosti, od učenika se očekuje da aktivno sudjeluju u promicanju i obrani ljudskih prava. Analizom života i djela nadbiskupa Alojzija Stepinca učenici će prosuditi i vrednovati stvarna obilježja totalitarnih sustava tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata i njihovo djelovanje na pojedinca i društvo te njegovu svakodnevnicu. U nastavnim je materijalima razrađena i povezanost s predmetima Geografija, Hrvatski jezik, Etika, Likovna umjetnost i Informatika. (IKA)

„Sv. Foška - uzor vjernosti Kristu“

UVrsaru, u Župi sv. Martina biskupa, u Porečkom dekanatu, u subotu, 13. veljače, proslavljen je blagdan suzaštitnice župe, sv. Foške, djevice i mučenice.

„Sv. Foška je bila lijepa i mudra mlada djevojka, koja se nije htjela odreći vjere u Krista“, rekao je župnik, vlač. mr. Lino Zohil, predvođeći misno slavlje u njoj posvećenoj crkvi iz XVII. stoljeća.

„Ništa je nije moglo spriječiti da ostane vjerna Kristu. Za svoju odanost Bogu, čuvajući njegove zapovijedi, nikako nije htjela prekršiti ono što je osjećala kao Božju volju. Ničim nije htjela uvrijediti Gospodina pa makar je to koštalo života.

Da je Foška prihvatile ponude svoga oca i rimskih časnika, mogla je uživati sve blagodati bogatstva i raskoši. Zasigurno bi uživala čast i vlast. Mi bismo danas rekli: Ništa joj ne bi nedostajalo. Sve je to Foška odbila jer se nije slagalo s njezinim uvjerenjem. Da je pristala, pogazila bi sve u što je vjerovala, pogazila bi vrednote pravde, istine, morala. Jednom riječju, odbacila bi vrednote kršćanstva i odrekla se Krista. A to je za svetu Fošku bila previsoka cijena jer bi izgubila ono najdragočenije – milost u Božjim očima“, naglasio je vlač. Zohil.

„Promatrajući život i sudbini asvete Foške, pogledajmo i na današnji svijet oko sebe“, rekao je propovjednik aktualizirajući. „Prevladava li danas među ljudima stav i duh kakvim je sv. Foška odbacila blagodati ovoga svijeta prijankajući uz Krista ili su ljudi našeg vremena skloniji pogaziti i najsvetiјe vrednote samo da bi se domogli časti, vlasti, blagodati ovoga svijeta, užitka i svega onoga što ovi sa sobom donose? Ne uzmanjka li nama danas snage da odbacimo napasti, odbijemo varljive ponude i koristi koje nam se nude ako radi njih moramo ostaviti vrednote naše vjere?“ retorički se zapitao vlač. Zohil.

Župnik se nadalje osvrnuo na poteškoće koje sa sobom kao posljedice donosi pandemija koronavirusa. „Izolacija u kojoj se sada pomalo nalazimo radi sprječavanja širenja zaraze koronavirusom odvojila je ljude jedne od drugih, što je teško podnošljivo. Naime, svi mi, a osobito oni stariji i osamljeni, osjećamo da nismo stvoreni živjeti sami te je navedena svijest na neki način trag Božjega stvoriteljskog nauma da »nije dobro da čovjek bude sam«, kako piše u Knjizi Postanka. Već u samom činu stvaranja čovjeka Bog je očitovao da smo određeni za zajedništvo s njime i jedni s drugima.“

„Današnji blagdan naše suzaštitnice sv. Foške prilika je da se u nju ugledamo kao svoj uzor, prilika je da ju za pomoć zamolimo da i nama isprosi od Boga snage duha kojom ćemo nadvladati napasti svijeta i ostati vjerni Kristu, ma koliko nas to koštalo, ma kolika bila žrtva – samo s jednim jedinim ciljem: da i mi prispijemo u slavu Oca nebeskog, u kraljevstvo Krista Kralja

u kojem će biti nagrađeno svako plemenito djelo i svaka strpljivo podnesena patnja. Nagrada je to od Boga obećana, nagrada je tolika da se ne da ni sa čim usporediti“, rekao je između ostalog župnik Zohil u homiliji.

„Svaka palma mučeništva niče, raste i sazrijeva u tišini i skrovitosti svakodnevnoga života. Mučeništvo nužno zahtijeva pripremu i rast, do zrelosti. Znala je sv. Foška da ljubav, od Boga primljena, treba biti darovana drugima. Samo tada ona raste i umnaža se. Snagom te ljubavi nadvladala je mučeništvo kojem je bila podvrgnuta“, naglasio je propovjednik.

„Neka nam današnji blagdan bude poticaj da učvrstimo u svome životu svijest evanđeoskih vrednota koje nemaju cijene i neka nam na tom putu svijetli kao putokaz lik svete Foške“, zaključio je vlač. Zohil.

Misu je glazbeno uzveličao župni zbor, uz instrumentalnu pratnju s. Ane Iveljić.

(Tekst: G. Krizman,
foto A. Ligović)

O crkvi sv. Foške u Vrsaru

Crkva svete Foške u Vrsaru nalazi se pokraj velikih (glavnih) gradskih vrata. Gradnja samoga crkvenoga zdanja može se pouzdano datirati u prvu polovicu XVII. stoljeća te logiku njezina podizanja i smještaja treba tražiti analogno kao i u slučaju crkve svetoga Antuna Padovanskog. Crkva se spominje u očeviđnicima imovine vrsarske župe i jasno se uočava u Franciskanskom katastru iz 1820. godine.

Crkva ima jednostavnu renesansnu fasadu s elementima baroknoga sloga. Jednostavnost sloga prati i konstrukcija dvaju prozora sa svake strane vrata, portal i okrugli prozor iznad vrata. Na pročelju se nalazi kamena preslica s dvama otvorima, ali bez postavljenih zvona. Nekoć su na preslicu bila postavljena dva zvona, jedno iz XVII., a drugo iz XVIII. stoljeća.

Crkva je jednobrodna građevina s izbočenim pačetvorinastim središtem, uzdignutim u odnosu na lađu za jednu stubu i odijeljenim od

puka oltarnom ogradiom. Pod crkve popločen je kamenim škriljama, a u podu se razabiru grobnice klerika i laika čije su inskripcije pisane latinskim jezikom. Većinom je riječ o bratimima najstarijih vrsarskih bratovština – Presvetoga Sakramenta i svetoga Franje. U svetištu se nalazi nadgrobna ploča vrsarskoga župnika Luke Prodanića, umrloga 1659. godine, s reljefno izvedenim svećeničkim znakovima – hostijom i kaležom. U crkvi se nalazi glavni oltar s pripadnim retablom te dva-

ma pokrajnijim oltarima, od kojih su očuvane samo oltarne menze, dok su na mjesto retabala postavljene slike-umjetnine u sklopu izložbe sakralne umjetnosti župe Vrsar. Jedan je oltar bio posvećen svetome Franji Asiškome, dok je drugi dokumentirao skidanje Isusa s križa. U stražnjem dijelu crkve nalazi se sakristija. Crkva je obnovljena 1910., kada je dograđena sakristija, te 1915. i, napokon, 1996. godine. U crkvi su se nekoć nalazile moći svetoga Placida.

Premda je titular vrsarske župe sveti Martin, sveta Foška smatra se suzaštitnicom Vrsara. Razloge tome treba tražiti u osobitim crkvenim okolnostima iz sredine XVIII. te s početka XX. stoljeća. Tadašnja župna crkva, posvećena svetome Martinu, koja se nalazila na tadašnjem komunalnom trgu (današnjem trgu Degrassi), bila je razrušena i napuštena sve dok 1935. godine nije izgrađena nova – današnja župna crkva svetoga Martina. U međurazdoblju crkva se svete Foške, tada najveće vrsarsko sakralno zdanje, koristila kao župna crkva, a i njezin se titular počeo poimati kao zaštitnik Vrsara jer u župi nije postojala nijedna crkva svetoga Martina. Stariji domaći stanovnici Vrsara stoga na osobit način štuju svetu Fošku. I ranije, tijekom obnove stare župne crkve svetoga Martina u razdoblju od 1830. do 1854. godine, crkva svete Foške bila je župna crkva Vrsara.

(Tekst: G. Krizman,
foto: Župa Vrsar)

Relikvije Svetoga Križa

O relikvijama općenito

Relikvije (iz latinskog *reliquiae* = ostatci) su u Katoličkoj Crkvi prisutne zapravo od njegovih samih početaka jer su kršćani u zemnim ostacima tijela prvih mučenika vidjeli simbol njihove vjere, poslušnosti Bogu, ali i primjer i poticaj na svjedočenje u skladu sa svojim vjerskim principima u teškim i turbulentnim vremenima progona mlade Crkve Kristove. Tako se već u 2. stoljeću spominje čašćenje relikvija sv. Polikarpa, biskupa u Smirni, mučenoga 155. godine. U pismu sastavljenom nekoliko mjeseci nakon njegova mučeništva kršćani Smirne svjedoče: „Mogosmo sakupiti njegove kosti i položiti ih ondje. Na tome mjestu, okupljajući se u radosti i klicanju kad god nam je moguće, Gospodin će nam udjeliti da slavimo obljetnicu njegova mučeništva, u spomen na sve koji su podnijeli trpljenje, a za vježbanje i pripravu svih onih koje će ubuduće zateći iste kušnje.“ (*Acta martyrum*, SCh 10, 223).

Mnogo je relikvija mučenika, pravednika, ispovjednika vjere i slično, ali zasigurno, među najcjenjenijim su upravo one relikvije koje su povezane s Isusovim životom i Njegovom svetom mukom. Naravno, ovdje odmah nailazimo na jednu bitnu razliku – dok kod mučenika i ostalih svetih ljudi imamo relikvije njihovih vlastitih tijela (koje se još nazivaju i „relikvije prve klase/stupnja“) ili pak manje fragmente tijela ili predmete koji su bili u doticaju s tim osobama (koji se nazivaju „relikvije druge klase/stupnja“), u slučaju Isusa Krista možemo imati samo relikvije drugoga stupnja (uz neke moguće iznime koje bi, međutim, izlazile izvan okvira ovoga članka), što znači sve predmete kojima se Isus služio ili bio s njima u doticaju. Među njima su tijekom povijesti osobito čašćene bile upravo relikvije muke Kristove

(relikvije svetoga ili pravoga Križa, sveti čavli, Longinovo kopљe, trnova kruna, Sudarij iz Ovieda, Veronikin rubac itd.) ili one koje su tome neposredno prethodile, kao što je sveti gral (kalež koji je Isus koristio na Posljednjoj večeri).

Relikvije Svetoga/pravoga Križa

Prema kazivanju stare legende: mladi rimski časnik Konstantin, pogani, a budući rimski car, vidio je pred odlučujuću bitku za carsko prestolje na nebu znak kršćanskog križa, a podno njega natpis: »In hoc signo vinces!« – „U ovom ćeš znaku pobijediti“. Potaknut tim viđenjem,

313. g. dao je slobodu kršćanima poznatim Milanskim ediktom.

Njegova majka, sv. Jelena Križarica, 14. 9. 320 g. (negdje se navodi 327./328. g. pa i nešto kasnije) pronašla je na Kalvariji Isusov križ. Sokrat Skolastik u svom djelu „Crkvena povijest“ (*Historia Ecclesiastica*) opisuje taj događaj te navodi kako je carica Jelena (*Helena Augusta*) dala srušiti poganski hram sagrađen na tome mjestu te je našla Sveti grob, kao i tri križa zajedno s titulusom (natpisom) i čavlima Svetoga Križa. Po ovoj predaji, Makarije, biskup Jeruzalema, dao je svaki od ovih triju križeva položiti na ženu na

samrtnoj postelji. Žena je odmah ozdravila kada je dotaknuta trećim križem što se uzeo kao potvrdu da je upravo taj bio pravi križ Kristov.

Na tom mjestu gdje je križ pronađen dao je car Konstantin sagraditi veliku dvostruku baziliku u kojoj je bio pohranjen velikidio Kristova križa. Kršćani Jeruzalema počeli su na taj dan hodočastiti i slaviti Sveti Križ, što je i začetak obreda Velikoga petka. Godine 614. perzijski car Hozroje II. (grčki *Chosroes*) osvojio je Jeruzalem i ponio sa sobom Sveti Križ. Car Heraklige ga je 3. V. 628. bitkom opet zadobio. Prema predaji, car Heraklige je na čudesan način pobijedio perzijskoga kralja, a kao prvu pogodbu za mir postavio je zahtjev da kršćanima bude vraćen sveti Isusov križ. Uvjet je bio ispunjen i sam je car na svojim ramenima prenio dragocjenu relikviju u Jeruzalem. Pritom se zbilo čudo. Car je na putu prema Kalvariji bio zaustavljen od jedne više sile. Nije nikako mogao proći kroz vrata što su vodila na Golgotu. Na savjet jeruzalemskoga biskupa Zaharije odložio je sjajno carsko odijelo i

onda ponizno u pokorničkoj odjeći prenio sveto breme na mjesto gdje je ono poslužilo kao sredstvo našega spasenja, kao oltar na kojem je bila prinесена Spasiteljeva krvna žrtva.

U Rimu se, pod galskim utjecajem, početkom 6. st. slavio blagdan Našašća Sv. Križa koji je padao 3. svibnja. Od 7. st., nakon što su relikvije Svetoga Križa preotete od Perzijanaca, Sveti Križ izlagao se vjernicima na štovanje 14. rujna u vatikanskoj bazilici. Budući da su se relikvije doslovno podizale, uz-

dizale uvis da bi ih vjernici vidjeli (kao što je danas podizanje u misi), blagdan se počeo nazivati „uzvišenje“, što se onda shvaća i doslovno i u prenesenom smislu (križ, koji je bio ludost i sablazan, postao je moćno sredstvo Kristove proslave i ljudskoga spasenja).

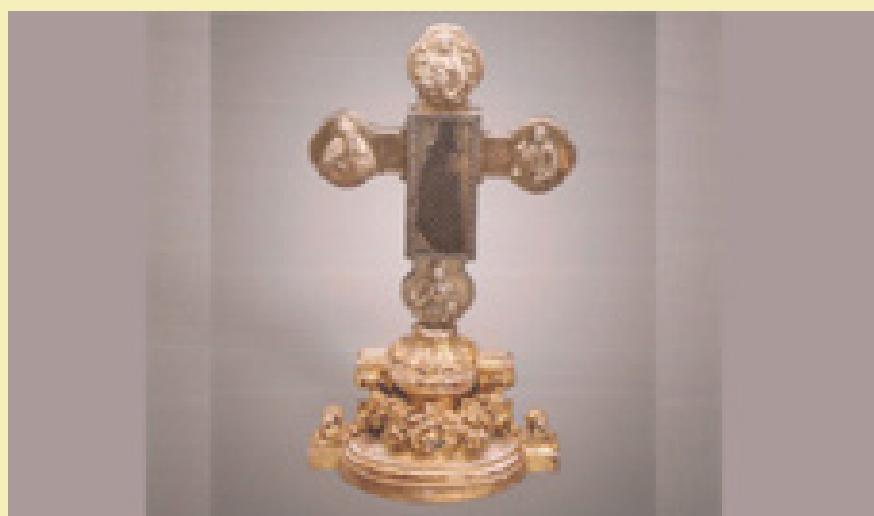
Kasnije su ove relikvije prenesene u baziliku Svetoga jeruzalemskog Križa (*basilica di Santa Croce in Gerusalemme*) u Rimu.

Blagdan Našašća Sv. Križa (3. svibnja) dokinut je odredbom sv. Ivana XXIII. 1960. Na Istoku se ovaj blagdan slavi skoro toliko svećano koliko i Uskrs. Izraz „uzvišenje“ potječe iz istočnog obreda: svećenik uzdiže križ prema 4 stranama svijeta, a zbor svaki puta pjeva po 100 puta *Kyrie eleison*. U Rimu je toga dana bila procesija od Marije Velike do Laterana gdje se častio Sv. Križ (prije nego je prenesen u baziliku Svetog jeruzalemskog Križa). Ova je procesija bila poznata i u drugim zapadnim Crkvama. Danas Katolička Crkva slavi blagdan Uzvišenja Svetoga Križa 14. rujna.

Relikvije Svetoga Križa, osim spomenute bazilike Sv. Križa u Rimu, čuvaju se u brojnim crkvama diljem svijeta iako se svi kršćani ne slažu oko autentičnosti tih relikvija.

Što se Hrvatske tiče, relikvije odnosno fragmenti Svetoga Križa, se čuvaju se u riznici zagrebačke katedrale te u riznici dubrovačke katedrale i obično se iznose u procesijama Velikoga tjedna.

(Priredio: David Gortan)

PASTORALNI CENTAR „SVETI JOSIP”

U Godini svetoga Josipa čini mi se zgodno napisati nešto o Pastoralnom centru „Sveti Josip” u Labinu.

Početak je u božićnom duhu: vlč. Ivan Marija Žufić preuređio je jednu štalicu u crkvu svetoga Josipa. Pripremio ju je za liturgijsku uporabu i napravio velebno slavlje. Narod je jako rado dolazio u tu crkvicu. Kako je bila mala, tako je bila i uvijek puna. To je i psihološki bilo dobro za ljude koji su se tu nalazili. Podjeljivali su se svi sakramenti: krstilo se, ispovijedalo, pričešćivalo, vjenčavalо...živo je bilo i radosno. Uz crkvicu je bila još kuća u kojoj je stanovao župnik i jedna dvorana gdje su se djeca igrala. Župnik je nabavio stol za stolni tenis, dijaprojektor pa je prikazivao *filmine* što je u ono vrijeme bilo nešto veliko i moderno... Tu se držao vjeronauk (župni, školskoga tada nije bilo), održavale su se pobožne dječje predbe... Mladi su tu, pak, uređivali i tiskali list „Labinski horizonti“... I oni su davali različite igrokaze dodirujući za vladajuće ponekad i opasne teme.

Tako je to bilo u ono vrijeme. Dolaskom demokracije i osjećaja slobode vjeroispovijesti počelo se razmišljati o novim, povoljnijim pastoralnim mogućnostima. Vlč. Vilim Grbac, koji je tada bio župnik, pričao mi je da je crkvica postala premalena čak i za svakodnevne mise te je on počeo misiti u velikoj crkvi svetoga Franje ne samo nedjeljom nego i radnim danom. Tako je potreba za ovom kapelicom jenjavala i pomalo se gasila. Poslužila je svojoj svrsi u svoje vrijeme. Ovo što se imalo, trebalo je pastoralno drugačije osmisiliti. Tako se došlo na ideju da se ovaj prostor i ove građevine bolje fizički povežu, prostorno osmisle, da se stave pod jednu čvrstu betonsku ploču, da se podigne kat, uz izradu vanjskih stuba... Trebalo je napraviti funkcionalniji pastoralni prostor – to je

idejna skica Pastoralnoga centra u kome će se događati nove smjernice, kao što su tribine, sastanci župnoga vijeća, raznih crkvenih udruga itd. Pod budnim okom Biskupije i uz biskupovu suglasnost, dopušteno je da se jedan dio proda i s dobivenom vrijednošću napravi rekonstrukcija i nadgradnja. Nažalost, izvedba nije išla tako brzo kako su se nadali i kako je to u dogovorima lako izgledalo. No, ipak se napravilo. Godine 2001. dolazi vlč. Željko Zec koji je odmah prionuo daljinjem uređenju. Sam se prihvatio posla i oko sebe okupio muškarce voljne raditi. I potpisnik se ovih redaka odazvao i dao svoj skroman prilog u nekoliko sati rada – više kao moralna podrška kolegi nego korist. Tako je izvedena fasada i uređena unutrašnjost prizemlja. Uređena je prekrasna dvorana od oko 80 m^2 , ured, sanitarni čvor, muški i ženski, hodnici koji sve to povezuju i čajna kuhinja. Sve je to uređeno: ožbukano, obojano, ugrađeni su keramika i parket. Sve su instalacije, struje, vode, kanalizacije i centralnoga grijanja na lož-ulje potpuno nove. Godine 2011. upravu preuzimam ja. Uz pomoć Biskupije najprije je napravljen omanji apartman: soba, kupaonica, čajna kuhinjica (1 element) s malim hodnikom ...sve zajedno 36 m^2 koji je prvi koristio misionar (koji je 2013. držao pučke misije u Župi Gospe Fatimske, a zvao se Zvonko Vlah, isusovac). Poslije njega u apartman se uselio župnik. Nakon nekoliko godina slijedilo je uređenje drugoga dijela kata na način da se napravi još jedan apartman, nešto veći, kako bi župa mogla imati župnoga vikara, tj. kapelana. Ostao je treći, najveći dio na katu koji se koristi za potrebe župnoga Caritasa.

Tu je i još jedna mala prostorija kojoj je namjena da bude ured za pastoral obitelji u labinskem kraju.

Postiglo se ono što se željelo. Pastoralni centar „Sveti Josip“ danas služi u mnoge pastoralne svrhe: tu

se održavaju radni sastanci svećenika, župnih vijeća, crkvenih udruga, kao što je Sv. Vinko, vjeronauk, tu se sastaju djelatnici Caritasa, tu vježba zbor Neo, tu neokatekumenske zajednice slave Službu riječi i Euharistije... Tu se održavaju i neki dekanatski sastanci... A ima prostora i za druge potrebe.

Samo da što prije nestane taj COVID 19!

Jedina je šteta što ta zgrada nije bliže crkvi svetoga Franje.

Hvala Bogu i svima od početka do današnjega dana koji su osmisili i ostvarili ovaj hvalevrijedan i koristan objekt.

(Piše: Blaž Bošnjaković,

Foto: Loreta Blažina)

Vatikanski radio obilježava 90. obljetnicu osnutka

VATIKAN *Povodom 90. obljetnice djelovanja koju Vatikanski radio obilježava u petak, 12. veljače, razgovarali smo s nekadašnjim urednikom Hrvatskoga programa p. Božidarom Nagyom.*

Vatikanski radio osnovao je papa Pio XI. 12. veljače 1931. Programirao ga je i izgradio talijanski izumitelj Guglielmo Marconi. Prve riječi „In nomine Domini. Amen.“ [„U ime Gospodnje. Amen.“] emitirane su na Morseovoj abecedi. Nakon njih Marconi je javio Svetoga Oca koji je slušateljima uputio svoju prvu radijsku poruku. Radio je povjeren isusovcima koji su ga vodili sve do 2017. godine. Hrvatski program pokrenut je 21. prosinca 1967. Jedan od njegovih urednika bio je isusovac p. Božidar Nagy (1982. – 1988.). Za Informativnu katoličku agenciju osvrnuo se na ulogu Radija u vrijeme nastanka i sljedećih godina, kao i u današnje vrijeme. Papa je osnovao Vatikanski radio u „vrijeme totalitarnih ideologija u Europi“. Na raznim stranama Europe uzdizali su se komunizam, nacizam i fašizam. Stoga je bio potreban „glas Pape koji će ga preko Vatikanskog radija dizati za obranu prava naroda i pojedinaca te ljudskih prava. Tako da je već ta prisutnost Papinoga radija za europske narode itekako bila važna“, rekao je p. Božidar. „Njegova je funkcija u prvom redu da papini govori i poruke te sva njegova djelatnost dodu do što većega broja vjernika kršćana“, dodao je. „U 2. svjetskom ratu je Vatikanski radio odigrao jako veliku ulogu“, ustvrdio je, podsjetivši da je osim emisija Radio služio i spajanje mnogih obitelji koje su bile razdvojene te je mnogo dobra učinio upravo u pronalaženju raspršenih, izgubljenih, zagubljenih, rastavljenih i ostalih ljudi. Zatim je nastupilo vrijeme komunizma čiji su režimi nametnuti polovici Europe, pa tako i Hrvatskoj. O važnosti radija u tim okolnostima „znademo dobro kad pitate starije ljude s koliko su oni želje, veselja i radosti slušali Vatikanski radio“, što je negdje bilo i zabranjivano, istaknuo je p. Nagy.

Urednik Hrvatskog programa

Kako je i sam u to vrijeme, neposredno prije pada komunizma u Europi, bio urednik, prisjetio se tih dana. Ta je služba zahtijevala razboritost da s jedne strane ne izaziva previše, a s druge da bude slobodan i kritičan. „Kad god je negdje bila povreda vjerskih prava, ljudskih prava to se odmah prenosilo“, napomenuo je. „Kao urednik Hrvatskog programa doživio sam srce Crkve. Naime, tu vidite da kroz Vatikan i kroz Papu prolazi sve što se događa na cijelom svijetu“, naglasio je p. Božidar. Dodao je da svaki događaj, bio tragičan ili lijep, ima odjeka u papinu srcu. To je očito i danas jer kad se događaju nesreće, revolucije ili teške povrede ljudskih prava „Papa odmah reagira te, bilo javno, bilo na drugi način, iznosi svoj stav, svoje mišljenje“. Vatikan je, na neki način, središte svijeta, ne od strane vlasti i političko-društvenog stajališta, nego s moralnoga i duhovnog gledišta. Kada su bile ugrožene „te moralne vrijednosti, ljudsko dostojanstvo i ljudska prava, Papa se uvijek odmah angažirao i dizao glas“, kazao je p. Nagy. Kao primjer naveo je govore sv. Ivana Pavla II. koje je za vrijeme Domovinskoga rata javno upućivao svijetu. Iskreno se zauzimao i dizao svoj glas u obranu svih stradalih, ponajprije Hrvata, kao nijedan drugi svjetski državnik ili političar, što se može vidjeti i u govorima koje je p. Nagy prikupio te su objavljeni i na stranicama IKA-e.

Radio – taj čudesni izum

Osvrnuvši se na današnji svijet „kada nove tehnologije na sve strane također daju informacije“, rekao je da „Vatikanski radio i dalje ima svoju ulogu“. Od 2017. odlukom pape Franje zajedno s Papinskim vijećem za sredstva društvenoga priopćavanja, Tiskovnim uredom Svete Stolice, Vatikanskom televizijom, Vatican Newsom, dnevnikom L’Osservatore Romano, Vatican Medijom, Vatikanskom izdavačkom kućom i Vatikanskom tiskarom čini Tajništvo za komunikaciju Svete Stolice. Program

Vatikanskoga radija može se čuti na 41 jeziku, a uređuju ga djelatnici iz 69 država. Emisije se mogu pronaći i na mrežnom portalu Vatican News koji objavljuje vijesti o papi, Vatikanu, Crkvi i svijetu na 36 jezika. Sadašnji je urednik Hrvatskoga programa Vatikanskoga radija i portala Vatican News na hrvatskom jeziku p. Ivica Hadaš. Hrvatski program svakodnevno se, osim utorkom, u 18:50 emitira i na Hrvatskomu katoličkom radiju. Na 90. rođendan Vatikanski radio počreće mrežni radio na engleskom, talijanskom, francuskom, španjolskom, portugalskom, njemačkom i armenском jeziku. Tako će njegov program 24 sata dnevno biti dostupan na internetu. Emisije će biti dostupne i preko aplikacije Vatikanskoga radija. Tim je povodom prefekt Tajništva za komunikaciju Paolo Ruffini rekao da se Vatikanski radio i danas razvija „prema budućnosti, čuvajući svoju izvornost i svoj identitet“. Ravnatelj Vatikanskoga radija Massimiliano Menichetti rekao je da Radio osim redovitih komentara nudi i nove programe, *podcaste* i audioknjige. „Naša je misija uvijek bila ne ostavljati nikoga samog, nego donositi nadu kršćanskoga navještaja, papin glas i tumačiti događaje u svjetlu Evandelja“, kazao je. Slično je zaključio i p. Nagy rekavši da Sveta Stolica, bez obzira na visoke troškove, Radio – taj čudesni izum, kako je rekao Pio XI. na otvorenju, koristi „kao jedan način navještaja Evandelja“. (IKA)

Vrijeme bezuvjetne ljubavi

Stara je izreka da svako vrijeme nosi svoje breme, pa tako i ovo naše sadašnje vrijeme pandemije i potresa.

Ne postoje dobra i loša vremena, stara i nova, teška i laka, nazadna i moderna, i brojna druga slična vremena. To smo samo mi u svome vremenu, mi koji smo takvi kakvi jesmo, čineći svojim djelima i nedjelima, vremena takvima kakva nam izgledaju. Ne zaboravimo, Bog je gospodar vremena i vrijeme nam je darovano da ga ispunimo najbolje što možemo. Božja je volja i želja da čovjek bude jasan otisak njegova lika. No, čovjek ima svoju volju koja se često ne poklapa s Božjom voljom. A bez Boga je svako vrijeme nesigurno.

I „najbolja vremena“, kojih se neki sa sjetom prisjećaju, za nekoga bijahu „najcrnja vremena“ i obratno. S Božjom ljubavlju i pouzdanjem i u „najcrnjim vremenima“ prosijavahu iskre svjetlosti i svetosti kroz herojska djela sućuti, požrtvovnosti, milosrđa i humanosti. U nemogućim uvjetima takva vremena na vidjelo bi izašla najuzvišenija djela ljubavi. Svako je vrijeme provedeno s Bogom, u ljubavi, vrijeme milosno, blagoslovljeno i spasonosno te nam razotkriva smisao našega postojanja u njemu.

Tolike patnje, боли i nepravde imaju svoje razloge postojanja ukorijenjene u zloči i grijehu, ali svoj smisao poprimaju u otkupiteljskom djelu muke i smrti Krištova na križu. Prihvatajući svoj križ ponizno i strpljivo, suočili s Isusovim Križnim putem i s patnjom i trpljenjem njegove presvete Majke Marije pod križem, možemo se s pouzdanjem nadati vlastitom uskrsnuću na novi život.

Uskrsnuće Isusa iz Nazareta, Božjega sina, našega Otkupitelja i Spasitelja, najveće od svih čuda,

radosna je vijest i Božja ponuda ljudima za sva vremena i za sve narode i plemena.

Sve što imamo ili nemamo, sve što posjedujemo ili što nas posjeduje, privremeno je i prolazno.

Šaka jada, teške bolesti, siromaštvo, nepravde, ratovi, progonstva, potresi, poplave, pandemije i sva druga vremenita stradanja i bijeda, čine nas poniznim i strpljivima, u zamjenu za uskrsnuće, za vječno blaženstvo, za novi život zauvijek. Vrijedan je trud i muka i križ takvoga cilja. Vjera u uskrsnuće pruža nam nadu i odgovore na naša životna pitanja, aktualna od postanka svijeta do našega vremena. I dok molimo, kada pjevamo puna srca i duše: „Kraljice neba, raduj se, aleluja. Jer kog si dostojava bila nositi, uskrsnu kako je rekao, aleluja“, osjećamo i znamo da u dobru i u zlu treba samo glas mu slijediti: „Ne bojte se, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta!“

Naše vrijeme tada postaje blagoslovljeno tako što si ti blagoslov bližnjemu, a on blagoslov tebi. Novi život cvate, razvija se i miriši, i Bog se raduje ljepoti svakoga cvijeta, cvrkutu ptica, a više od svega odgovornoj, poniznoj i ljubljenoj duši čovjeka. Raduje se Kraljica Neba, Majka Kristova i naša, premila Gospa s andelima na nebesima. I čovjek se raduje svome Stvoritelju i Otkupitelju i Majci njegovoj te svemu dobru što je Bog za nj učinio. Ulazeći sada u ovo naše korizmeno vrijeme muke, siromaštva, straha i neizvjesnosti, skrušeno, ponizno i nadasve strpljivo, ispunjeni nadom, vjerom i ljubavlju možemo se radovali Uskrsu.

Uskrsno je vrijeme upravo to milosno, blagoslovljeno, spasonosno i radosno vrijeme bezuvjetne ljubavi, aleluja!

Umag, 6. veljače 2021.

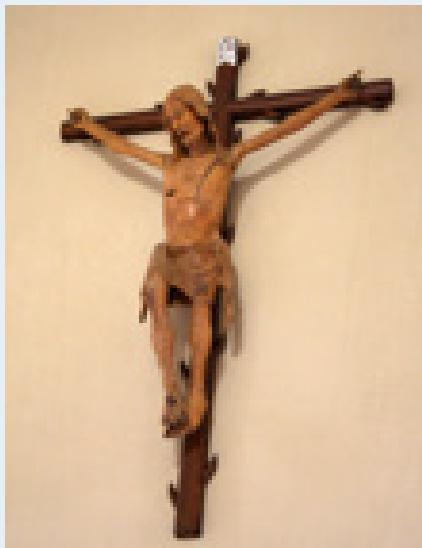
Vinka Tokić Burolo

KRIŽ U PJESNIŠTVU ZVANE ČRNJE

Zvane Črnja (1920. – 1991.) obogatio je i zadužio svojim zanimljivim i isto tako bogatim književnim opusom hrvatsku književnost i kulturu, međutim, hrvatska mu je književna povijest ostala dužna. Govore to antologije, panorame hrvatske književnosti i drugi povjesni pregledi. Pred mlađom generacijom književnih povjesničara velik je zalog da tu nepravdu ispravi te da Črnjinu opusu pristupe novim i neopterećenim čitanjima.

Pjesništvo Zvane Črnje po svojim motivsko-tematskim, stilskim pa i jezičnim osobitostima osobito nosi odrednicu mediteranskoga teksta i mediteranske kulture u cijelini. Črnjino pjesništvo okrenuto je prostoru, Istri kao nadtemi, istarskom čovjeku po čijoj mjeri Črnjin pjesnički svijet i jest stvoren. Ono je slikovito i ritmično, metaforično i transcendentalna pogleda na svijet. Svakako na posebno mjesto u kontekstu mediteranizma valja izdvojiti njegov odnos prema književnoj tradiciji i baštini, i to glagoljaško-začinjavskoj i marulićevskoj u prvom redu.

Kada bismo Črnjino pjesništvo smještali unutar dijakronijskoga okvira hrvatskoga pjesništva, moglo bi se reći da on doista pripada međuratnoj i ratnoj generaciji, odnosno razdoblju kasnoga sintetičkoga realizma, s time da je Istra ostala konstanta njegova pjesništva, i to Istra maloga i poniznog težaka. U tom se smislu u njegovu pjesništvu pronalaze osobitosti i socijalne angažiranosti, ali i ekspresionističkoga žustrog izraza i poetike u cjelini (o kontekstualizaciji Črnjina pjesništva pisali su Boris Domagoj Biletić i Milorad Stojović). Gledajući iz perspektive istodobnosti ekspresionističkih ideja i socijalnoga angažmana, Črnjino bi se pjesništvo moglo usporediti s naoko dva neusporediva pjesnika – Nikolom Šopom i njegovom zabrinutošću za svijet na koji želi „dovesti“ Krista te Miroslavom Krležom i njegovom buntovnom nemirujućom potrebom za obnovom

svijeta. Držimo u tom kontekstu da Črnjino čakavsko pjesništvo u opusu povijesti hrvatske književnosti treba zauzimati sukladno mjesto Krležinim kajkavskim Baladama Petrice Kerempuha. S Krležom i Šopom Črnja dijeli i ekspresionističku ideju mesijanizma, odnosno avangardnu ideju konačnoga spasenja čovjeka i obnove svijeta. Generacija je to koja priželjuje novoga Boga, Spasitelja, a ne Trpitelja – oni se suprotstavljaju slici Krista iz Pavlove poslanice Filipljanima (Fil, 2-8) u kojoj Krist na se preuzima križ po slici čovjeka i težaka:

*On, trajni lik Božji,
nije se kao plijena držao
svoje jednakosti s Bogom,
nego sam sebe „opljeni“
uzevši lik sluge,
postavši ljudima sličan;
oblijem čovjeku nalik,
ponizi sam sebe,
poslušan do smrti,
smrti na križu.*

Na svijetu se dogodilo i događa toliko zla i nepravde da ova generacija više ne želi da njihov Bog bude ponisan i poslušan, oni žele i traže da njihov Bog bude Bog Obnovitelj uništene slike Zemlje. Pročitajmo u tom kontekstu Črnjinu pjesmu „Na zemlje“:

*Očenaš kojijesi,
blagoslovjen budi na nebesi.
I da si tamo
bolje je za te,
aš udeka
buožje bi proklietstvo
palo na te.*

Slika i simbolika križa u potpunosti mijenja svijet i odnos čovjeka prema božanstvu. Kakav je to Bog koji trpi? Ako je svemoguć, zašto trpi, zašto preuzima križ? U 20. stoljeću učinjeno je toliko zla da se čovjek s razlogom pitao i pita postoji li Bog i kakav je to Bog koji dopušta patnju. Dakle, u stoljeću zla Črnjin vršnjak, njemački teolog Jürgen Moltman, uvodi novu teološku misao – teologiju nade i teologiju križa. Svoj pogled na teologiju križa iznio je u kulnoj knjizi 20. stoljeća „Raspeti Bog“. Molmann „teologijom križa“ koja supostoji samo s „teologijom nade“ pokušava odgovoriti na pitanja kakav je to Bog koji pati.

I u Črnjinu pjesništvu križ i Bog nisu dekorativni elementi kojima upotpunjuje sliku tradicionalne Istre, kod njega je križ provodni motiv kroz koji ovaj pjesnik opjevava „teologiju križa“ koja se manifestira kroz sliku ljudske patnje i „gluhoga Boga“. Sliku ljudske patnje Črnja pjesnički razvija na dvije razine – kao individualnu i kolektivnu patnju.

Slike kolektivne patnje vrlo se dojmljivo očituju u pjesmi „Na Vieli petak“:

*(...)
Sakemu pravemu človeku
se je smilila Buojža muka.
Samo puku našen nijedan se smilovat nieće.
Prez suz
uon jaram krvav nosi na raspieće.
I samo zemlja naša s poton oblivena
čuje kanat tužan:
Oja,
nina
ninena.*

Isto tako pjesma „Bezak pod križom“ usporediva je upravo s Krležinim „Baladama...“ Tu je Bezak metafora čovječanstva, a Istra doista metafora svemira:

(...)
*I amen tako za vajk
 vaimebogaoca:
 križ na križ,
 ze teplo čerepnjo
 kad vane
 breki po noće lajo,
 goruoći križ za oni
 ki se prez ufanja
 na nogi
 stajo.*

Pjesma „Buoh na križe“ slika je kolektivne patnje, patnje čovjeka i Božočovjeka, njihova međusobna „razumijevanja“ na jeziku patnje. I Bog i čovjek znajući da je patnja neizbjegzna, prihvataju je šutke u poniznosti:

(...)
*I ljudi puni truda, jetiki i glada
 va pašaje Boga gledajo
 i ku bi in pomoga plačeć ga pitajo.
 Ma guol Buoh od drieva
 kako nič ni ne čuje
 Muči
 i samo ljudi ki pasievajo gleda.*

Kada je riječ o individualnoj patnji, tu je najbolji primjer Črnjina pjesma „Križ“. Koliko je ta pjesma Zvani Črni bila važna, govori i činjenica da

je vrlo često objavljivana u njegovu autografu želeći je ovjeriti još dubljim osobnim pečatom.

*Dvie dašćici na križ,
 to je križ.
 I dvie groti na križ
 i to je križ,
 i dva pruta na križ
 i to je križ,
 i dva nuoža na križ
 i to je križ,
 i dva prsta na križ,
 i to je križ.
 Ma dva človeka na križ,
 to ni križ.
 Dva človeka so vajka
 kako dva križa.*

Formi križa doista sve može biti slično, ali slici života kao patnje i iskupljenja – ne. Črnja poentira da je svaki čovjek preuzeo križ po svojoj mjeri bivajući njime bliži i bliskiji vlastitom spasenju. Pjesma je ovo u kojoj Črnja u središte svoga pjeva postavlja svu dubinu osobne čovjekove sudsbine kao univerzalnu sliku svijeta koji koliko se god odupirao patnji i boli, ne može je izbjegći. No, da Črnja simbolikom križa ipak pronosi i teologiju nade, govore završni stihovi pjesme „Pakal“: „A mi ćemo, oni put, zdahnut, / aš kade je pakal bi / će raj uskrsnut.“

Ovo kratko razmatranje o križu u pjesništvu Zvane Črnje zaključujemo Crnjinim memoarskim zapisom o

iskustvu glagoljaške mise koju je čuo kao devetogodišnjak:

Prvu zbiljsku ali veliku orkestraciju tog našeg prajezika čuo sam u ranom djetinjstvu (1929. kada nam je jezik bio zabranjen) na tajnoj glagoljaškoj misi koju je plovan Jušte Filipović služio samo za mene i moga oca iza zakracunatih vrata u maloj starinskoj crkvi daleko od naselja. (cit. po Biletić, B., *Bartuljska jabuka*)

Godine 1991. Zvane Črnja s ovoga je svijeta ispraćen na zagrebačkom Mirogoju „uz starohrvatski liturgijski obred“. Dakle, nije li ta orkestracija prajezika posvećena Raspetome samog Črnju i učinila pjesnikom malenih i premorenih?

Sanja Knežević

Zahvala rodbine pokojnoga vlč. Stipana Mišure

Dana 3. siječnja 2021. god. otišao je u kuću Gospodnju vlč. Stipan Mišura, župnik Župe sv. Andrije u Rapcu. Tim povodom iskazujemo zahvalnost vjernicima Rapca i Labinskoga dekanata, koji su predvođeni subraćom svećenicima i preuzvišenim biskupom u miru Ivanom Milovanom ispratili misnim slavljem pokojnoga župnika iz crkvice u Rapcu prema njegovoj rodnoj Kandiji.

Posebno hvala onima koji su ga tijekom bolesti svakodnevno prevozili na liječničke tretmane, potom njegovali i tješili u kući. Svi će se oni, bez navođenja imena, prepoznati u ljubavi za koju zna samo Bog.

Cijeneći sve upućene sučuti, kao priznanje za njegov rad, upućujemo molitve za njegov ulazak u kuću Gospodnju uz blagoslov njegove župe i cijele Labinštine.

(Rodbina)

NA POČETKU KORIZME...

*...a sad niman ni oca ni matre
na friškoj grudi dana
plače žena korotana
za vik vika jubav se ne zatre*

*nego vitar strese grane anciprešu
i zgor križi bizeri zapuše
ni upuhna vne dvi lojenice
ča goridu za dvi dobre duše...*

Najdimbjje njoj se je u spomin uriza prizor jene Pepelnice. Kako sveta kvadra na zidu stare crikve.

Pokajana u duši, udoprta za nebeske plasine, stala je – zadubljena i krotka – zuz križe na cimitru.

Vitar puše zgor cviča i svića. Cviće šuška – kako da šapće...

Sviće plamikaju, naginjuć se ud vitra.

Najedanbot je vitar zapuhna jače.

Nebo se škuro nagrnuulo oblakima. Naglo se zamračilo...

Debele kapje dažda ugasile su sviće na udoprtien, zuz lapide.

Samo su još hip crleni plamiki slali svitle kolombare na ledene grotte, na trde grude i regulane grobe.

Vonj ugašenih voštanica i kandel širi se po cimitru...

Renata se stisne pod lapidu.

U šijunu, šušor debelih kapji šapiće zaziv i molitvu.

Očuti kripku kadinu z vnima ča su prije nje bili i živili.

Užge se svitlina u dimbini duše. Jaka i vesela, zleti visoko.

I bude jeno z unima svima, ud vazda zavazda. Samo jeno malo kolo na kraju burele živjenja. Samo zdrh i zlanc na vrhu neizmirnega trijangula.

Svuda oko nje škurina...

Tondi kolombar plamika naokolo se širi.

Zasvitle se Renatine voči i lice. Užgeta svića ud krvi i mesa.

Ud milinje i prosvitlenja zleti zazgoron.

Laka kako viška; udmolana i udvežena ud grišpi, grihi i patimenti – potle šijuna i tempurala – tornala se h svojen ugnjištu.

– Di si do sada? Lice ti se sviti ud kuntentstva. Siguro si stala najbojegja pretela...! – pita mati šcer svoju.

Renata ni imala potribu da udvrati materi... Sriću je stisla u dimbinu srca.

Tomislav Milohanić

Tumač manje poznatih riječi:

friškoj – svježoj; **korotana** – u crnini; **anciprešu** – čempresu; **zgor** – iznad; **bizeri** – brzo, hitro; **lojenice** – svijeća od loja; **najdimbjje** – najdublje; **spomin** – uspomena, sjećanje; **kvadra** – okvir za sliku; **udoprta** – otvorena; **stala** – stajala; **cimitru** – groblju; **plamikaju** – plamsaju, svjetlucaju; **najedanbot** – najednom; **lapide** – grobne niše; **crleni** – crveni; **kolombare** – kolobari; **grote** – kamenje; **regulane** – uređene, dotjerane; **voštanic** – voštana svijeća; **kandel** – lumina, svijećnjaka;; **šijunu** – jakog vjetra, orkana; **kripku kadinu** – čvrsti vez, jaki lanac; **užge** – zapalji; **burele** – kugle, boće; **zlanc** – zalet, trzaj; **trijangula** – trokuta; **škurina** – tama, tmina; **tondi** – okrugli; **viška** – leptir, leptirica; **udmolana** – opuštena; **udvežena** – odvezana, oslobođena; **grišpi** – bori, nabori; **patimenti** – patnje, bolovi; **tempurala** – oluje, nevremena; **tornala** – vratila; **sviti** – sjaji; **kuntentstva** – zadovoljstva, radosti, ugode; **siguro** – sigurno; **stala** – susrela; **pretela** – prijatelja; **potribu** – potrebu; **udvrati** – odvrti, odgovori

KLANJANJE KRIŽU NA VELIKI PETAK

*Zastrti oltari. Samo križ otkriven
Leži na podu, na plahti, kô da sanja.
(On baš uvijek tako leži, a svijet mora
Ili da ga gazi il' da mu se klanja!)*

*Na njemu je mnogo tajna ispisano
Krvlju iz ruku, iz nogu i iz boka.
Um ih riješit' ne zna - tek poljubac,
poklon
I suza što padne iz skrušena oka.*

*To sve naši znaju pobožni seljaci,
Dok prstima Božjih diraju se rana,
I križaju sebe kô da žele na se
Prenijeti svu milost onih svetih grana.*

*A duboki uzdah ispaćenih grudi
Najbolji je tumač smisla što križ krije:
Gdje bismo se skrili bez rupa čavala,
Što bi bio život da Krist umro nije?*

*Zdravo, jaki križu! Na granama svojim
Držiš čitav svijet i svinuo se nijesi,
I vrela su tvoja uvijek sasvim svježa,
Ispiti ih žedni nisu mogli grijesi!*

[Rajmund Kupareo, 1937.]

Novo izdanje molitvenika „LODIAMO IL SIGNORE“

Porečka i Puljska biskupija, nakon 28 godina, u suradnji s izdavačkom tvrtkom „Josip Turčinović“ d. o. o. iz Pazina, objavila je novouređeno izdanje molitvenika na talijanskom jeziku „Lodiamo il Signore“ („Hvalimo Gospodina“). U skladu s dvojezičnošću istarskoga poluotoka, gdje se u mnogim crkvama diljem Biskupije održavaju mise na talijanskom jeziku, ili ponegdje, u manjim sredinama s hrvatskim i talijanskim stanovništvom, mise koje su dijelom na hrvatskom i dijelom na talijanskom jeziku, ovaj molitvenik sadrži sve potrebne molitve i liturgijske sadržaje za redovit vjerski život tijekom svih razdoblja crkvene godine.

U elegantnom izdanju tvrdoga uveza, popraćeno brojnim kvalitetnim fotografijama slika, kipova, mozaika, reljefa te liturgijskih predmeta iz raznih crkava diljem Biskupije, molitvenik na početku donosi osnovne molitve, „Oče naš“, „Zdravo, Marijo“, „Slava Ocu“, „Andeo Gospodnj“i, „Kraljice neba“, Jutarnje i Večernje molitve, „Djelo kajanja“, „Zdravo, Kraljice“ i dr... .

U poglavlju Molitve i pravila kršćanskoga života nalaze se „Vjerovanje“, „Deset Božjih zapovijedi“, „Zapovijedi ljubavi“, „Crkvene zapovijedi“, „Sedam svetih sakramenata“, „Sedam darova Duha Svetoga“, „Sedam glavnih grijeha“, „Djela milosrđa“ te priprava za sakramente pomirenja i svetu pričest.

Sljedeće je poglavlje Red mise koje će vjerničkom puku biti korisno pri sudjelovanju na misi. Daljnja poglavljia donose detaljniju pripravu, molitve i tijek sakramenata pomirenja i svete pričesti. U molitveniku nalazimo obnovu krsnih obećanja te molitve za različite pobožnosti: Euharistijsko klanjanje, procesiju o svetkovini Tijelova, Križni put, Krunicu, litanije.

U skladu s regionalnim osobitostima, u molitveniku su i molitve blaženom Miroslavu Bulešiću i blaženom Francescu Bonifaciu, suvremenim istarskim mučenicima. Nakon molitve za duhovna zvanja i misije i molitve za dobru smrt, pretposljednje poglavlje završava molitvama za pokojne.

Posljednje poglavlje donosi niz crkvenih pjesama, za vrijeme kroz godinu, ali i za posebna liturgijska vremena, došašće, korizmu te božićno i uskrsno vrijeme, a molitvenik završava pjesmom Te Deum i Molitvom sv. Franje „Bože moj, dopusti mi“.

Imprimatur je datiran u Poreču, o blagdanu svete Lucije, 13. prosinca 2020. godine, po apostolskom administratoru Porečke i Puljske biskupije mons. dr. Draženu Kutleši.

Priredivač je ovoga novog nadopunjjenog izdanja mons. Sergije Jelenić, kancelar Porečke i Puljske biskupije. U izradi su sudjelovali suradnici Josip Ivić i Nada Lakoseljac. Sadržaj je lektorirala Branka Poropat, a grafički uredio David Ivić. Molitvenik je tiskan u Pazinu u tiskari izdavačke tvrtke „Josip Turčinović“ d. o. o.

Prethodno, 3. izdanje Molitvenika „Lodiamo il Signore“, Porečka i Puljska biskupija izdala je 1993. godine kada su ga priredili vlač. Zvonimir Brumnić,

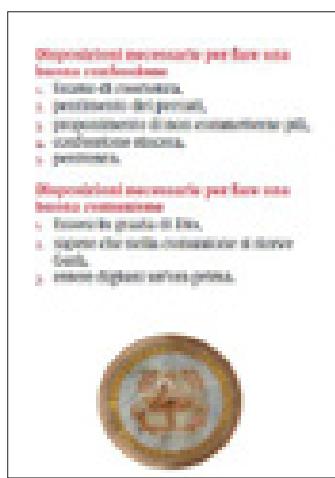
tada župnik u Lovrečici, vlač. Božo Jelovac, tada župnik u Novigradu, te vlač. Antun Prodan, tada župnik u Momjanu. Izdavač toga prethodnog izdanja bio je Biskupski ordinariat u Poreču, a *Imprimatur* je 20. prosinca 1992. godine potpisao mons. Antun Bogetic, porečki i pulski biskup. Molitvenik je tiskan u Tipografiji u Umagu.

Zahvaljujući dobroti naših svećenika, iz jedne privatne svećeničke arhive saznajemo da je i to izdanje iz 1993. nastalo temeljem strukture molitvenika istoga naziva, „Lodiamo il Signore“, koji je izdan 1984. Još ranije izdanje molitvenika na talijanskom jeziku, iz 1963. godine, izdao je Biskupski ordinariat u Pazinu, tiskan je u Tipografiji u Umagu. *Imprimatur* je datiran 2. veljače 1963. po mons. dr. Dragutinu Nežiću, porečkom i pulskom biskupu te pazinskom apostolskom administratoru. Taj je molitvenik, sukladno tadašnjim liturgijskim pravilima, većinu sadržaja donosio i na latinskom jeziku. Bio je tiskan u skromnom, mekanom, malenom crno-bijelom izdanju. No, koliko nam god danas to tehničko rješenje može izgledati siromašno, njegov je značaj velik, na tragu poznatog

molitvenika „Oče, budi volja tvoja“ koji je biskup Juraj Dobrila izdao 1854. godine za povjereni mu narod na ovim prostorima.

Unatoč skromnim tehničkim mogućnostima naši su se crkveni pastiri tijekom povijesti, u mnogim nedaćama, brinuli za očuvanje vjere i za vjernike koji su se služili ili se služe talijanskim jezikom na ovim istarskim prostorima, i na tome im neizmjerno hvala.

Molitvenik „Lodiamo il Signore“ može se nabaviti u knjižarama „Josipa Turčinovića“ u Puli, Poreču i Pazinu. (G. Krizman)

KKC Simboli vjere

185 Tko kaže „vjerujem” kaže „pristajem uz ono što mi vjerujemo”. Zajedništvu u vjeri potreban je zajednički vjerski govor, obvezatan za sve i objedinjujući u istom isповijedanju vjere.

171 Kao „stup i uporište istine” (1 Tim 3,15) Crkva vjerno čuva vjeru koja je jednom zauvijek poredana svetima (Jd 3). Ona čuva spomen Kristovih riječi i ona od naraštaja do naraštaja prenosi isповijest apostolske vjere. Kao što majka uči djecu govoriti, a time i shvaćati i drugima je prenosići, i nas Crkva, naša Majka, uči govoru vjere da nas uvede u razumijevanje i život vjere.

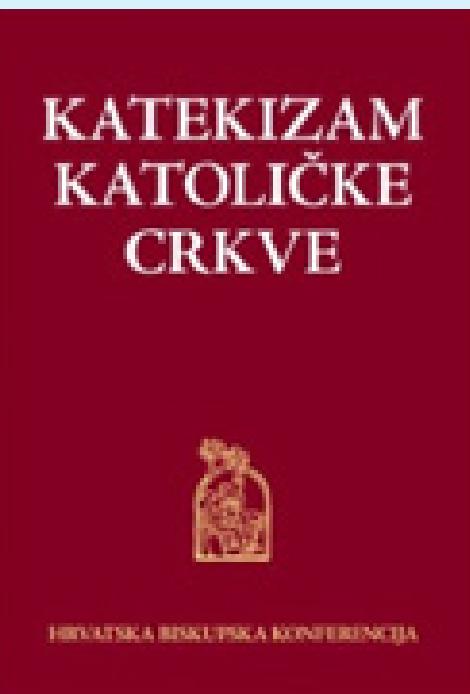
949 U prvoj jeruzalemskoj zajednici učenici „bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama” (Dj, 2,42). Zajedništvo vjere. Vjera vjernika jest vjera Crkve primljena od apostola, životno blago koje se dijeljenjem uvećava.

186 Od početka apostolska je Crkva svoju vjeru izražavala i predavala kratkim obrascima koji su bili mjerodavni za sve. A već vrlo rano Crkva je također htjela ono bitno od svoje vjere sabrati u organske pregledne sažetke, koji su bili određeni prije svega za pripravnike za krštenje: „Taj prikaz vjere nije načinjen prema ljudskom nahodenju, nego je iz cijelog Pisma sabrano ono najvažnije da pruži cijelovitu vjersku pouku. I kao što goruščino sjeme u zrncu sadrži veliki broj grana, tako i taj sažetak vjere u nekoliko riječi obuhvaća sve znanje prave pobožnosti Staroga i Novoga zavjeta.” (Sv. Ćiril Aleksandrijski).

187 Ti se kratki prikazi vjere nazivaju „vjeroispovijestima” jer sažimaju vjeru koju kršćani isповijedaju. Nazivaju se i „Vjerovanje” – „Credo” zbog toga što im je prva riječ obično „vjerujem”. Isto se tako zovu „simbolima vjere”.

188 Grčka riječ „symbolon” označavala je polovicu preolmljena predmeta (naprimjer pečata) koja se pokazivala kao znak raspoznavanja: preolmljeni bi se dijelovi sastavili da se utvrdi identitet donositelja. Simbol je vjere, dakle, raspoznavajući i zajedničarski znak među vjernicima. „Symbolon” nadalje označava neki zbir, skup ili zbir sadržaj. Simbol vjere zbir je glavnih vjerskih istina. Otud služi kao prvo i temeljno polazište kateheze.

189 Prva „ispovijest vjere” biva pri krštenju. „Simbol vjere” ponajprije je krsni simbol. Budući da se krštenje dijeli „u ime Oca i Sina i Duha Svetoga” (Mt

28,19), vjerske istine, potvrđene na krštenju, raščlanjene su na temelju njihova odnosa prema trima Osobama Svetoga Trojstva.

1237 Budući da krštenje označuje oslobođenje od grijeha i od đavla, začetnika grijeha, nad pripravnikom se izgovara otklinjanje – egzorcizam (jedan ili više njih). Krstitelj ga maže katekumenskim uljem ili polaže na njega ruku; potom se ovaj izričito odriče sotone. Tako pripravljen može isповједiti vjeru Crkve kojoj će krštenjem biti povjeren.

232 Kršćani su kršteni „u ime Oca i Sina i Duha Svetoga” (Mt 28,19). Prije toga, na trostruko pitanje koje traži da

ispovjede vjeru u Oca i Sina i u Duha, oni odgovore: „Vjerujem”. „Vjera svih kršćana počiva na Trojstvu.”

190 Simbol se prema tome dijeli u tri djela: „Prvi je posvećen Bogu Ocu i čudesnom djelu stvaranja; drugi Isusu Kristu i otajstvu Otkupljenja; treći Duhu Svetom, izvoru i počelu našega posvećenja”. To su „tri glave našeg (krsnog) pečata”.

191 „Ta se tri dijela, iako međusobno povezana, razlikuju. Prema usporedbi koju Oci često upotrebljavaju nazivamo ih člancima. Kao što naši udovi imaju članke na koje se dijele i po kojima se razlikuju, isto su tako u toj isповijesti vjere opravданo i s razlogom nazvane člancima one istine u koje moramo vjerovati odjelito i razlučno.” Prema drevnoj predaji, koju potvrđuje već sveti Ambrozije, običaj je brojiti dvanaest članaka Vjerovanja, simbolizirajući s brojem apostola cjelinu apostolske vjere.

192 Tijekom stoljeća, kao odgovor na potrebe raznih vremena, nastale su brojne isповijesti ili simboli vjere, tako npr. simboli raznih starih apostolskih Crkava, simbol „Quicumque”, zvan Atanazijev simbol, isповijesti vjere nekih sabora, i nekih papa, kao „Vjerovanje Damazovo” (Fides Damasi) ili „Islovijest vjere naroda Božjega” papa Pavla VI.(1968.).

193 Nijedan se od tih simbola raznih etapa crkvenog života ne može smatrati zastarjelim ili suvišnim: oni nam pomažu da vjekovnu vjeru Crkve danas živimo i produbimo pomoću raznih sažetaka te iste vjere. Između svih simbola vjere dva zauzimaju svim posebno mjesto u crkvenom životu: Apostolsko Vjerovanje i Nicejsko-carigradsko Vjerovanje.

Gotičko raspelo na oltaru Muke Isusove

Motiv Kristova raspeća je dan je od najukorijenjenijih u sakralnoj umjetnosti, a umjetnost, ukoliko istinski traga za ljepotom, postaje put vjere.

Vrijedno gotičko drveno raspelo iz druge polovice 14. stoljeća nalazi se u župnoj crkvi sv. Mihovila arkanđela u Žminju. Smješteno je u prvoj lijevoj kapeli u niši oltara iz 1709. god. uz novije kipove Majke i sv. Ivana apostola i evangelista. Rad je nepoznatog, najvjerojatnije lokalnog majstora, nastao pod izrazitim sjeverinjačkim utjecajem prekoalpskih rezbarskih radionica.

Prema Predragu Markoviću sadašnja polikromija nije izvorna i drveni je križ novijeg datuma. „Krist je pribijen trima čavlima, noge su prekrižene, a tijelo je blago spuznulo niz križ oblikujući jedva primjetnu S liniju.“ Ispačen, pribijen Krist, naglašenih rebara, nagnute glave s ustima otvorenim u bolnom grču, probodena boka, istegnutih ruku s nabubrenim venama, od boli čvrsto stisnutih očiju, trnjem okrunjen uistinu je *Christus patiens – trpeći Krist* koji nadahnjuje pobožnost i pobuđuje kajanje za grijehu.

U podnožju oltara uz kostur smrti i godinu (M.D.CC.VIII) čitamo biblijski redak na latinskom *MISEREMINI MEI SALTEM VOS AMICI MEI* što je dio retka iz Knjige o Jobu 19,21: „Smilujte mi se, prijatelji moji, jer Božja me je ruka udarila.“ (*Miseremini mei, saltem vos, amici mei, quia manus Domini tetigit me.*) Ovaj se biblijski redak redovito povezuje uz duše u čistilištu koje nas pozivaju na molitvu za izbavljenje čistilišnih muka pa je moguće govoriti i o oltaru Duša u čistilištu. Prema kazivanju sakristana Bogumila Ermana na tom je oltaru nekad tijekom korizme svakoga petka ujutro

bila sveta misa uz pjevane Litanije Muke Isusove.

I ovo nam raspelo svjedoči o duboku skladu vjere i umjetnosti. Vjeri i slavljenju vjere potrebna je umjetnost kao jezik kojim se izražava. Papa Benedikt XVI. o tome je jednom prilikom rekao: *Kada vjera, a na osobit način vjera slavljena u liturgiji, susretne umjetnost, stvara se dubok sklad jer obje mogu i žele govoriti o Bogu, čineći vidljivim Nevidljivog. (...) Neka nam Gospodin pomogne iznova otkriti put ljepote kao jedan od, možda najprivlačnijih i najdivnijih, puteva koji daju susreći i ljubiti Boga.*

Ne bijaše na njoj ljepote ni sjaja

Bagdan Gospe Lurdske je i Dan bolesnika. Mionjima, bolesnicima, razmišljamonaraznenačine. Svatkobimogao ispričatisvojedoživljavanje i razumijevanje bolesnika. I oni o sebi razmišljaju na različite načine. Za mene, kao čovjeka, „duhovnih aspiracija”, drugi su često imali pripremljena rješenja i očekivanjakakobihsbole-snicima treba oponašati i kakoo njima brinuti. I to nije ostalo ušempamče-nju i ostavilogorakokus. Za što? Jerto što sam činio (dobro bolesnicima) nisam bio ja, to su bili neki drugi. Ja sam bio samoglumac, izvođačtuđih, plemenitih “zamislili. Moždase joškotako osjeća. Danas, kada sam dolučujem, višenemam taj problem. Sada želim svam podijeliti primjer jedne bolesnice, svete bolesnice, aline na nacindajoj se uzvišenodivimo, nego da sagledamo njezinu nevolju u odvratnoj realnosti i u svjetlu odnosa bolesne osobe i susa Krista. Želim da o njoj razmišljamo u ovo vrijeme kad se odvraća bolesnike od patnje i želi im se, i upućuje ih se na „brzu i laku smrt”, tzv. eutanazu. Djevojka se zvala Lidvina. Nizozemka je. Jedina kći od devetero djece. Vedre čudi, druželjubiva. Kad je pođe rasla, postal jestvorenje poželjno zaudaju, ali je ja sneedobilatno mogućnost snevjerojatnim obrazloženjem: akobi ju silili na udaju, molit će Boga da joj pošalje bolest koja bi joj unakazila tijelo time onemogućila ostvarenje namjere. Nije znala da je sama o sebi na neki način prorokovala, iako ju roditelji niti ko drugi nisu silili na udaju. Kad je imala

15 godina uhvatila ju je, te zime, neka teškabolest. Još se nije do kraja oporavila, kad su je prijateljice „navukle” da se ide s njima klizati po ledu. Tom ju je prigodom jednadjevojka nespretno zahvatila i Lidvina je pala i slomila rebro. Povreda je bilateška. Odnijeli su je kući i položili linakrevet. Nikad se nije od toga oporavila. Nikad višenije stala na noge. Ozlijedeno mjesto joj je stalno očicalo. Ni vrstan liječnik, koji je liječnik iz ozemske grofove, tunjemogaonačinik voga rješenja, već je izjavio da „se radi o neobičnom slučaju i datuljudsko znanje, pred Božjom rukom, mora zašutjeti”. Lidvina je trpjela teške boli. Njezino je tjelesno tko vopočelotrunuti i zaudarati. To je za one koji su joj se približavali bilo strašno i odvratno. Bolest se širila po cijelom tijelu uzrokujući strašne rane. Bilo joj je zahvaćeno i desno oko pa je na nj oslijepila. Ipak, ljudi su s njome suojećali, posjećivali ju i sažaljevali je unatoč svemu. Na nju i njezino stanje mirnesu se dušem ogledi primjeni tirićeći iz proroka Izajie: „Ne bijaše na njoj ljepote ni sjaja, ni ljupkosti da bi nam se svijjela.“ (Iz 53,2) Od nekadašnje ljepotice ne ostani traga ni sjaja. I njeni ljupkost nestanetragom, „a lice joj je bilo neljudski iznakaženote obličjem višenjeni naličila na čovjeka“. (Iz 52,14) Bolest sam posebi nikoga još ne čini svetim. U bolesti se posvećuju samo oni koji bolest primaju kao dar iz Božje ruke i koji ju strpljivo podnose. Lidvina je moralu postupno naučiti tutešku lekciju. Pomogao joj je

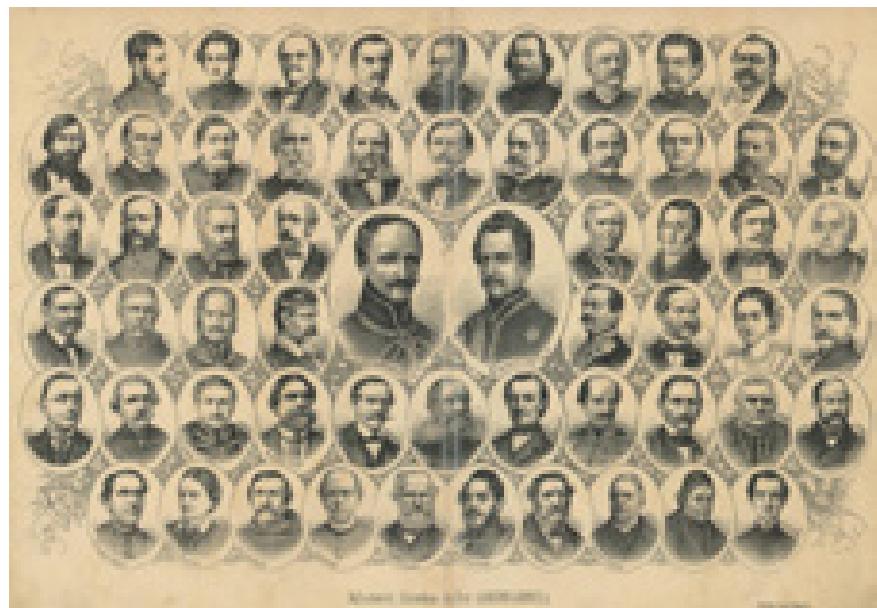
njezin isповjednik. On ju je učio kako uboleti s voju volju valja podložiti volji Božjoj i kako se valja suočiti Kristu patniku. Takoupućena, svakodnevno je razmatrala nadtekstom 53. glave proročkalzaje, svladavajući takolekciju školi trpljenja, jednu zadrugom, i učila kako kršćanin mora i z solidarnostis Kristom trptjeti, i ne otvarajući usta svojih“. (usp. Iz 53,7) Lidvina, prikovana na svoju postelju kao na križ, svakodnevno je razmišljala o Kristovoj patnji, što joj je postal one iscrpnovrelosnag... Ona se toliko poistovjetila s Kristovim mukama, da je osjećala kakone trpionasama već Krist u njoj prekonje. Bez Kristova primjera i blizine, bez intimne povezanosti s njime, nemoguće je zamisliti da bi jedno krhko i slabušno ljudsko biće izdržalo tri deset godina najtežih muka. Glas o bolesnici Lidvinii i njezinu trpljenju, njezinu trpljivu podnošenju bolesti, pronio se nadaleko pa su ljudi počeli knjihodatičastitikaosveticijoza života. Na kraju Svetogat jedna godine 1433. Lidvinu je zamolila Gospodinada joj dopusti trpjeti toliko koliko osobno zaslužuje da bezčistiš tapr spjelado promatranja. Njegov ablaženica uraju. On joj je odgovorio da će tako biti za dvadana. Ispunio je svoje obećanje: na Uskrsniutorak 14. travnja 1433. godine Lidvinu se preselila u vječnost. Njezine sumuke izvan reda nona grada. Ali, to mogušvatiti samoonikoj i stinskivjeru. „Vjera te tvoja spasila“ – odjekuju Isusove riječi nad patnicima

Znamenit političar i preporoditelj Josip Vlah (I. dio)

U prvim desetljećima XIX. st. do Istre i otoka sežu i odjeci ilirskoga pokreta i hrvatskoga narodnog preporoda. Naime, po djelovanju pojedinaca u hrvatskome narodnom preporodu Istre i Kvarnerskih otoka vidljivo je da su ilirske ideje utjecale na hrvatski svijet Istre i tih otoka, odnosno na njegov intelektualni dio. Tako je Janko Drašković u svome programatskom spisu *Disertacija 1832. god. tražio, između ostaloga, da se i područje Ilirije, dakle, Istra i otoci, udruže s Banskom Hrvatskom, pa je i Gaj u kolu svih Hrvata spominjao i „Istrijance“ 1833. god. u svojoj pjesmi *Horvatov szloga y zjedinjenye*, koja je u Danici objavljena 1835. godine, a poznatija je kao *Još horvatska ni propala*.*

Kastav - najznačajnije preporodno središte 60-ih i 70-ih godina XIX. st.

Liburnijska Istra i Kvarnerski otoci od 20-ih godina XIX. st. zajednički su dio tada osnovanoga Okružja sa sjedištem u Pazinu u austrijskome dijelu Habsburške Monarhije. Niže upravne jedinice bile su kapetanati – u Liburniji Podgrad, ali zbog sjedišta u Voloskome počeo se zvati Volosko-Podgrad, pa Vološčanski, a poslije, s naglim izrastanjem Opatije – Vološčansko-opatijski; sastojao se od više općina, točnije rečeno – od poreznih ili područnih općinskih upravnih zajednica, koje su povremeno mijenjale svoje granice. Naime, administrativnom reformom 1827. godine, kada su se kastavski i lovranski kotar sjedinili u jedan kotar sa sjedištem u Voloskom, nastaje zlatna prekretnica u razvoju toga malog lučkog naselja. I kao središte velikoga kotara, Volosko i dalje ostaje podopćina u glavnoj

općini Veprinac, ali, „(...) za razliku od drugih podopćina, ona izravno komunicira s kotarskim poglavarstvom u mjestu, a ne preko glavnog ureda (podestrije) svoje glavne općine.“. Općina Volosko protezala se na uskome obalnom prostoru koje je obuhvaćalo naselja Volosko i Opatija, a sva ostala sela i zaseoci pripadali su susjednim općinama – Kastvu i Veprincu. Najznačajnije preporodno središte toga doba bio je Kastav, koji je bio središte mnogo širega prostranstva; tako je 60-ih i 70-ih godina XIX. st. obuhvaćalo „pravu“ Kastavštinu te – od 1850. godine – „pridružene“ općine Studena, Klana, Lisac, Škalnice i Brgud. U prvim desetljećima XIX. st. do Istre i otoka sežu i odjeci ilirskoga pokreta i hrvatskoga narodnog preporoda. Naime, po djelovanju pojedinaca u hrvatskome narodnom preporodu Istre i Kvarnerskih otoka vidljivo je da su ilirske ideje utjecale na hrvatski svijet Istre i tih otoka, odnosno na njegov intelektualni dio. Tako je Janko Drašković u svome programatskom spisu *Disertacija 1832. god. tražio, između ostaloga, da se i područje Ilirije, dakle, Istra i otoci, udruže s Banskom Hrvatskom, pa je i Gaj u kolu svih Hrvata spominjao i „Istrijance“ 1833. god. u svojoj pjesmi *Horvatov szloga y zjedinjenye*, koja je u Danici objavljena 1835. godine, a poznatija je kao *Još horvatska ni propala*.*

Krajem 40-ih godina XIX. st. polako se zaustavlja denacionalizacija hrvatskih intelektualaca Istre i otoka, koji nisu bili svećenici. Kao primjer ističem pravnika Dinka Vitezića, brata krčkoga biskupa Ivana Vitezića, koji je unatoč pohađanju talijanskih i njemačkih škola, задрžao hrvatski duh. Ipak, u vrijeme prije 1848. god. preporodne ideje još uvijek nisu prodrle na istarsko-otočni prostor. Tek od tada postoje jasnije i prepoznatljivije klice u širim prostorima Istre i Kvarnerskih otoka, među kojima najviše među svećenicima.

Pravo na hrvatski jezik u Istri

Revolucionarna 1848. god. slomila je feudalni poredak, a građani su dobili prigodu na izborima za austrijski parlament izraziti svoje političke težnje. Tadašnja politička zbivanja otkrila su postojanje svješne i organizirane nacionalne elite istarskih Talijana sa znatnim sudje-

lovanjem talijanaša (Hrvati koji su se deklarirali kao Talijani), ali i nedostatak nacionalne svijesti Hrvata koji još nisu imali svoju građansku elitu. Ni hrvatsko svećenstvo nije tada bilo dovoljno organizirano za preuzimanje vodstva. Rezultati izbora za bečki parlament – provedeni ljeti 1848. godine – pokazivali su sasvim drugi odnos snaga. Naime, izabrana su tri talijanska zastupnika, a samo jedan hrvatski, kojega su izabrali Hrvati istočne, Liburnijske Istre. Uskoro su izbili i nacionalni sukobi, a njihov povod bio je zahtjev tih talijanskih zastupnika u Beču da se u cijeloj Istri prizna talijanski jezik kao službeni. Unatoč tome što je bečka Vlada odbila taj zahtjev, s obrazloženjem da su Talijani u Istri u manjini, u dva je navrata moralno doći do hrvatskoga protesta u općini Lovran (u prosincu 1848. i u siječnju 1849.) te u Kastvu (u siječnju 1849.); prosvjednici su isticali pravo na hrvatski jezik u Istri i iznijeli zahtjev da istočna Istra bude pridružena tadašnjoj Rijeci, a time i Banskoj Hrvatskoj u ugarskoj polovici Monarhije. Na njihovu čelu nalazio se J. Vlah. No, austrijska državna vlast stala je na stranu hrvatskih htijenja. Liburnijska Istra već više od stoljeća i pol životom je znatno usmjerena prema tadašnjoj Rijeci, ali nemoguće ju je odvojiti ni od susjednoga ostatka tzv. «prave» Istre, prije svega zbog iznimne uloge koju je ono imalo kao žarište iz kojega se tijekom XIX. st. hrvatska preporodna misao širila cijelom Istrom. Prvenstveno i zbog uglavnog nepovoljne korografije obale te zbog drugih razloga povijesne naravi, u Liburniji je hrvatsko-talijanski jezični i kulturni kontakt bio znatno slabiji; izraženiji je tek u gradovima potonje opatijske rivijere, pa je i akulturacija liburnijsko-istarskih Hrvata bila znatno manja no u većemu dijelu Istre. (nastavlja se)

„Nema boljeg načina života od istinske ljubavi“

Blagdan sv. Valentina u Porečkoj i Pulskoj biskupiji tradicionalno se svečano slavi, kao suzaštitnika, u Župi sv. Kuzme i Damjana u Kašteliru, u Porečkom dekanatu. Ove je godine povodom blagdana u župi organizirana i duhovna priprava koju su predvodili svećenici iz Papinskog zavoda sv. Jeronima u Rimu. Prvoga dana, u petak, 12. 2., misno slavlje i Euharistijsko klanjanje predvodio je vlč. Stjepan Matezović, svećenik Đakovačke-osječke nadbiskupije. Drugog dana, u subotu, 13. 2., misu je predvodio vlč. Milan Sima, svećenik Temišvarske biskupije, a prigodnu je homiliju toga dana izrekao vlč. Matija Knok, svećenik Zagrebačke nadbiskupije. Na sam blagdan, u nedjelju, 14. 2. svečano koncelebrirano misno slavlje predvodio je vlč. Martin Krizmanić, svećenik Zagrebačke nadbiskupije. Na početku misnoga slavlja prigodne pozdrave i svećenicima i okupljenim vjernicima izrekao je župnik, vlč. Želimir Bagavac.

Vlč. Krizmanić je na početku homilije, pojašnjavajući prispopobu o gubavcu, istaknuo da je slika gubavca koji dolazi Isusu, slika svakoga od nas, jer i mi bolujemo od „gube“, od kad smo se rodili bolujemo od grijeha u koji zbog naše naravi vrlo lako padamo. „No“, nastavio je predslavitelj, „u traženju spasa od „gube“ naših grijeha i naših nedaća mi nismo sami. Evangelje navodi da, u susretu s gubavcem, „Isus, ganut, pruži ruku“, to nam govori da Bog nije neki despot negdje daleko na nebesima, kojeg ne zanimaju ljudi koje je stvorio, već je Bog onaj koji može biti ganut, kojega itekako diraju naše životne situacije, boli, križevi, i što je od početka svijeta morao gledati kako njegova djeca umiru pod teretom grijeha. Bog iz toga ganuća, iz te ljubavi koju ima za nas, daje svoga Sina Isusa Krista, daje onoga koji je očistio gubavca, a tako čisti i nas od naših grijeha.“, rekao je vlč. Krizmanić. Danas, kada slavimo sv. Valentina, potrebno je naglasiti da je on bio mučenik, on je za svoju ljubav, i za Onoga kojega je istinski volio, bio spremjan dati i svoj život. Prigoda je to da se zapitamo jesmo li mi spremni dati svoj život za nekoga koga volimo?, naglasio je vlč. Krizmanić, te nadodao da je prava ljubav itekako surova u odnosu na onu izmišljenu, romansiranu. Bez obzira koliko prava ljubav boli i možda ostavlja rane, kada je ljubav takva za nju smo se uvijek iznova spremni žrtvovati. Ako smo mi, ljudi, grešni, spremni učiniti to za nekoga koga volimo, koliko li je tek onda Bog spremjan učiniti za nas? A to je prava slika Boga, jer Bog jest ljubav. Bog zna da ćemo sagrijesiti i da ćemo ga nekim svojim grijehom povrijediti, ali on opet dolazi, vraća se u taj odnos s nama kako bi nama bilo dobro. To je istinska ljubav za kojom čovjek čezne. To je skupo, to košta i srca i vremena i života, ali nema boljeg načina života od ljubavi, gorljivo je istaknuo propovjednik.

Na kraju misnoga slavlja predslavitelju je uručen prigodni dar zahvale. Misu je glazbeno uzveličao župni zbor. (tekst: G. Krizman, foto: J. Ružić)

POSJETITE KNJIŽARE "JOSIPA TURČINOVICA"

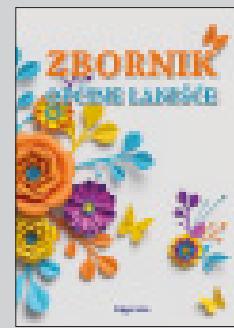
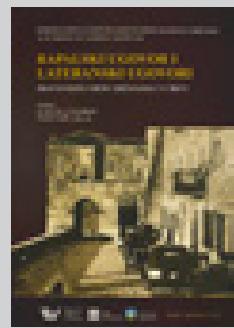
Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVIC d.o.o. Pazin
Narudžbe na tel. 052 / 624 342

Prodavaonice:

PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/621 082
PULA, Dantoev trg 1, tel. 052/216 498
POREČ, Eufrazijeva 22, tel. 052/451 784

Radno vrijeme

Pon - pet 8-17 h, sub 8-13.30 h
Pon - pet 9-16 h, sub 8-13 h
Pon - sub 9-18 h

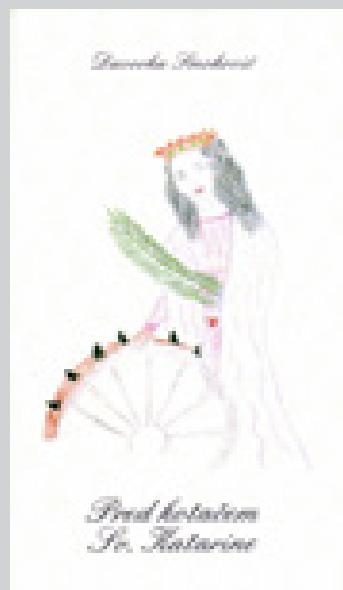
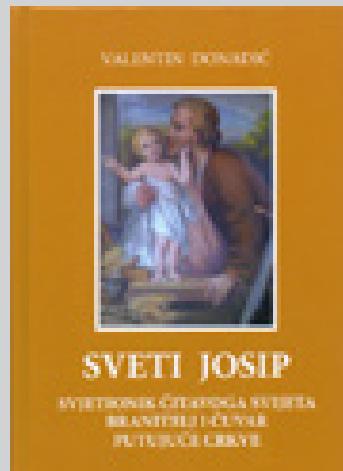
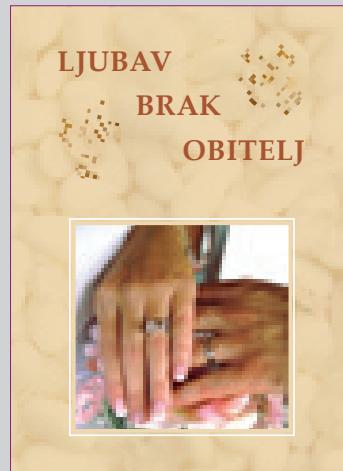
NOVO U KNJIŽARAMA Josip Turčinović d.o.o. Pazin

LJUBAV - BRAK - OBITELJ, Prilika ili zamka, II. dopunjeno izdanje, "Josip Turčinović" d.o.o. Pazin, 2021.

Sakrament ženidbe spada u skupinu koju zovemo "sakramentima poslanja". Onaj tko ga prima, dobiva određeni zadatak. Dobiva milosti za taj zadatak, tj. postaje sposoban izvršiti određeno poslanje u ovom svijetu i Crkvi. Dvoje ljudi u braku imaju zadatak oplemeniti svoj zajednički život i ljubav, podignuti i odgojiti djecu te na njih prenijeti vjeru. Kad to čine, bračni parovi čine Božju volju i čine ovaj svijet boljim. Grade vlastiti život, zajedništvo i ljubav na temelju vjere koju primaju po sakramentima.

(Iz knjige LJUBAV – BRAK – OBITELJ, Sakrament ženidbe)

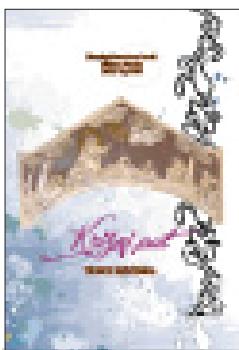
PRIGODAN POKLON SUDIONICIMA ZARUČNIČKE PRIPRAVE!

MISNA VINA POREČKE I PULSKIE BISKUPIJE

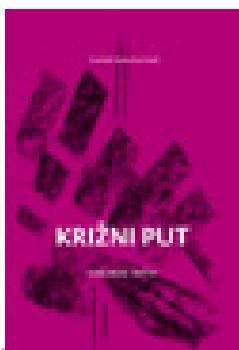
Kontakt za nabavu: porec@josipturcinovic.com, 052/451 784

PREPORUČENO ŠTIVO U KNJIŽARAMA "JOSIP TURČINOVIC"

KRIŽNI PUT
trojice svećenika
Autori: Zvonimir
Badurina Dudić;
Mladen Matika;
Darko Zgrablić

Ova je knjižica po-kušaj trojice svećenika da nam po Kristovu križu pomognu u pri-hvaćanju naših križeva, da ih s ljubavlju nosimo i pridružimo ih Kristovu križu jer samo će tako naši križevi postati spas i nama i mnogim dru-gim ljudima. Za Isusa križ nikada nije poraz, to je put do slave.

**Zvonimir Badurina
Dudić: KRIŽNI PUT**
korizmeni triptih

Ova knjižica sadrži tri križna puta: Nadahnut riječima Ivana Pavla II., Križni put sa sv. Josipom i Križni put nježnosti. Ovi tekstovi jasna izričaja te duboka promišljanja vode kršćanina da se u vrijeme ko-rizme potpuno predaje u službu Bogu. Korizma je razdoblje čišćenja i duhovnog nadnaravnog rasta.

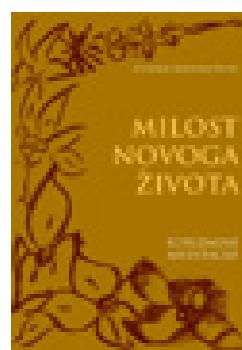
Ivanka Lakota:
DODIR NEBA
S KRIŽA

Ovaj Križni put iz-rista iz jedne životne priče. Svjedoči o ruci koju ćemo uvijek naći na našim križnim pute-vima. To je ruka Marije, majke Kristove. Ovo je marijanski Križni put. Ona nam u sve postaje Križnog puta, obilježene mržnjom, vraća ljubav. Bez takve majčinske ljubavi na svim postajama, križni bi put ostao samo simbol poraza ljudskosti i pobjede mržnje.

**Zvonimir Badurina
Dudić: GOLGOTSKO**
SVIJETLO

Ova knjižica razmatra-nja i pjesama u pro-zu donosi najrazličitije teme religioznog i stvarno životnog obzorja. To su naočigled obične ži-votne situacije, a onda nas zapljušne iznimno tumačenje i usporedba osobnog stava spram općeljudskih stvari i događaja.

**Zvonimir Badurina
Dudić: MILOST**
NOVOGA ŽIVOTA

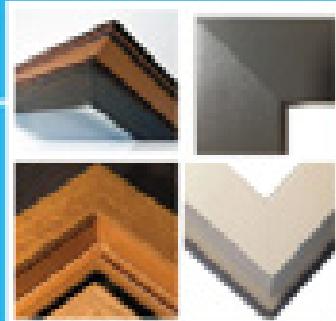
Ova knjižica donosi korizmene meditacije. Skladan raspored ovih korizmenih meditaci-ja omogućava njihovo jednostavno korištenje sukladno liturgijskom kalendaru.

iSTRAPLAST

ALU I PVC STOLARIJA

NOVOST
U PROIZVODNJI

30%
ČVRŠĆI
100%
ESTETSKI
PRIMJENJIVI
SPLOVI

PROZORI - VRATA - GRILJE - KOMARNICI

GEALAN

aluplast

EUX

INOTHERM

**ISTRAPLAST d.o.o. • PAZIN, TRVIŽ 6 B • www.istraplast.hr
info@istraplast.hr • 052/691-320 • 091-491-1491**

Zvonik župne crkve sv. Nikole u Pazinu

Samostojeći zvonik pazinske župne crkve također se ubraja među starije, više i ljepše u Istri. Izgrađen je 1705. godine, visok je 45 metara i četverokutnoga je tlocrta. U prizemlju je prolaz s bačvastim svodom, a nakon pete etaže otvara se lođa za zvona s po tri polukružno zaključena otvora sa svake strane, klasične trifore, trodijelna okna ograda kamenim balustradama. Zvonik je zaključen osmerokutnim piridalnim šiljkom, s kamenom kuglom i metalnim križem na vrhu.

Kako stoji uklesano na ploči nad prolazom koji kroz zvonik vodi prema crkvi, podignut je u vrijeme cara Josipa I. kada je predsjedajući komore bio grof Karlo od Breinera, porečki biskup Aleksandar Adelasi, kapetan pazinski barun Benvento Ruvere, a pazinski prepozit Ivan Fator. Iznad ploče s natpisom, na razini prvoga kata, nalazi se grb grada Pazina, a ispod prostorije za zvona veliki kameni brojčanik javne ure.

Stručno povjereno Konzervatorskoga odjela u Puli 2004. zaključilo je kako je tristogodišnji zvonik župne crkve sv. Nikole teško oštećen. Program njegove obnove koncipiran je etapno, započeo je 2016. godine, a realizira se uz finansijsku potporu Ministarstva kulture. Uređena je unutrašnjost – drveno stubište i međukatne konstrukcije, pod lođe i pod unutrašnjosti piramide zvonika. Svi dosadašnji radovi građevinsko-konstruktivne sanacije zvonika, kao i preostale faze njegove obnove mogu se pratiti na Službenim stranicama Grada Pazina jer je zvonik u vlasništvu Grada.

Nekoć je elegantni pazinski zvonik imao četiri zvona, a danas samo dva iz 1928. godine: jedno teži oko 1100, a drugo oko 700 kilograma. Prema reljefima koje na sebi nose, veće je posvećeno svetom Nikoli (u rukama drži sidro), a manje Blaženoj Djevici Mariji (stoji uz Križ). Jedan od njihovih natpisa kaže: *ME FREGIT FUROR HOSTIS AT HOSTIS AB AERE REVIXI / ITALIAM CLARA VOCE DEUMQUE CANENS*. Zbog procjene statičara da rezonancija koja nastaje pri zvonjenju negativno utječe na kamenu konstrukciju zvonika, montirana su elektronička zvona (zvučnici), koja ne izazivaju fizičke vibracije, dok prava zvona zasad miruju. (np)

